

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών:
Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές**

“Δημόσια Πολιτική - Αναπτυξιακά Κίνητρα στην Ελλάδα”

Καλλιόπη Μπουρτζάλα

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2017

University of Peloponnese

Faculty of Social and Political Sciences

Department of Political Science and International Relations

Master Program in: «Governance and Public Policies»

“Public Policy - Development Incentives in Greece ”

Kalliopi Bourtzala

Corinth, Greece, September 2017

Αφιέρωση

*Στους γονείς
μου*

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση αυτής της διπλωματικής διατριβής, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους επιβλέποντες καθηγητές μου, κ. κ. Σήφη Πλυμάκη και Ευστάθιο Φακιολά, για την ουσιαστική καθοδήγηση που μου παρείχαν κατά την εκπόνησή της και για τη γνώση που μου παρείχαν καθόλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη φίλη και συνάδελφο κα Μυρτώ Χριστοδούλου και τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Ιδιωτικών Επενδύσεων κο Σωτήρη Αθανασίου για την συνδρομή τους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πρόσφατη κρίση που έπληξε την παγκόσμια οικονομία επηρέασε σημαντικά την ευρωπαϊκή οικονομία και δη την ελληνική. Στο πλαίσιο αυτού του διεθνούς περιβάλλοντος, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή καθεστώτων κινήτρων, μέσω κυρίως των αναπτυξιακών νόμων, είναι πρώτης προτεραιότητας σε κάθε κυβερνητική ατζέντα, προκειμένου να ενισχυθεί η επενδυτική δραστηριότητα και γενικότερα η οικονομία, αλλά και να δοθεί ένα «μήνυμα» στήριξης της επιχειρηματικότητας, αφού οι επενδύσεις αποτελούν τον βασικό μοχλό οικονομικής ανάπτυξης μιας οικονομίας.

Στην Ελλάδα, η πολιτική των αναπτυξιακών νόμων, άρχισε κυρίως στη δεκαετία του 1950. Στόχος τους ήταν η οικονομική ανασυγκρότηση της χώρας από τις καταστροφές των πολεμικών συγκρούσεων της δεκαετίας του 1940, ως και η περιφερειακή της ανάπτυξη. Χρησιμοποιήθηκαν, τόσο οικονομικά κίνητρα, όσο και κίνητρα υποδομής.

Αυτή η άσκηση πολιτικής επιτυγχάνεται με εθνικούς και κοινοτικούς πόρους, που λειτουργούν συμπληρωματικά, η δε παροχή τους, θεωρείται σημαντικό εργαλείο της μικροοικονομικής και μακροοικονομικής πολιτικής, αφού συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό και στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας επιχειρηματικότητας και κατ' επέκταση σε μια ισχυρή Εθνική οικονομία.

Τα παρεχόμενα σήμερα από την Ελλάδα οικονομικά κίνητρα, δεν φαίνεται να υστερούν έναντι εκείνων που παρέχουν τα άλλα Κράτη - Μέλη της ΕΕ. Ακόμη, το νομοθετικό πλαίσιο των χωρών του Ευρωπαϊκού Νότου είναι παρεμφερές ως προς τον τρόπο προώθησης της περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς καθιερώνει διαφορετικής έντασης οικονομικές ενισχύσεις κατά Περιφέρεια, αναλόγως του βαθμού ανάπτυξής τους.

Στα καθεστώτα κινήτρων του εκάστοτε αναπτυξιακού νόμου, υπάγονται επενδυτικά σχέδια όλων των τομέων και κλάδων της οικονομίας, με τους περιορισμούς που επιβάλλει το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο, εθνικό και ευρωπαϊκό.

Λέξεις-Κλειδιά:

Αναπτυξιακά Προγράμματα, Δημόσιες Πολιτικές, Επενδύσεις, Αναπτυξιακός Νόμος, Κίνητρα, Επιχορηγήσεις, Κρατικές ενισχύσεις.

Abstract

The recent crisis affecting the world economy has had a significant impact on the European economy, namely the Greek economy. In the context of this international environment, planning and implementation of incentive schemes, mainly through development laws, is the top priority on every government agenda in order to boost investment activity and the economy as a whole, but also to provide a "message" entrepreneurship, since investment is the key driver of economic growth in an economy.

In Greece, the policy of development laws began mainly in the 1950s. Their aim was the economic reconstruction of the country from the disasters of the 1940s war conflicts, as well as its regional development. Both economic incentives and infrastructure incentives have been used.

This policy exercise is accomplished with national and community resources that complement and provide them as an important tool in microeconomic and macroeconomic policy as it contributes to the modernization and improvement of the competitiveness of domestic entrepreneurship and hence to a strong national economy .

The financial incentives currently provided by Greece do not seem to be lagging behind those provided by the other EU Member States. Furthermore, the legislative framework of the countries of the European South is similar in terms of how to promote regional development, as it establishes a different intensity of financial aid per Region depending on their degree of development.

The incentive schemes of the relevant development law include investment projects of all sectors and sectors of the economy, with the constraints imposed by the respective institutional framework, national and European.

Keywords:

Development Programs, Public Policies, Investments, Development Law, Incentives, Grants.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	1
Λέξεις-Κλειδιά:.....	2
Abstract	3
Keywords:	4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	10
1.1. Ιστορική εξέλιξη του θεσμού.....	10
1.2. Το ευρύτερο πλαίσιο και η εικόνα της Ελληνικής οικονομίας	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ – Δημόσια Πολιτική (Διαμόρφωση - Λήψη Απόφασης -	
Εργαλεία).	46
2.1. Διαμόρφωση εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής.....	46
2.2. Λήψη απόφασης στο πλαίσιο της αναπτυξιακής πολιτικής	48
2.3. Εργαλεία Αναπτυξιακής Πολιτικής.....	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ – Εφαρμογή Αναπτυξιακών Νόμων – Αξιολόγηση	54
3.1. Εφαρμογή & Υλοποίηση των Αναπτυξιακών Νόμων.....	54
3.2. Αξιολόγηση των Επιπτώσεων των Κινήτρων Ανάπτυξης.....	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – Αναπτυξιακά Κίνητρα & Προγράμματα της	
Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	65
4.1. Ο εξευρωπαϊσμός της αναπτυξιακής πολιτικής και των Αναπτυξιακών	
νόμων της Ελλάδας.	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ – Συμπεράσματα και Προτάσεις Πολιτικής.....	73
5.1. Συμπεράσματα.	73
5.2. Προτάσεις	74
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	79

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΙΝΑΚΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΠΙΝΑΚΑ	ΣΕΛΙΔΑ
1	ΥΠΑΓΩΓΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΣΤΟΝ Ν. 2601/98 ΕΣΟΑΒ & Κατά Περιφέρεια	24
2	ΥΠΑΓΩΓΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΣΤΟΝ Ν. 2601/98 Κατά Περιφέρεια και Τομέα Δραστηριότητας	26
3	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ Ν. 3299/04 ΑΠΟ ΕΝΑΡΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΩΣ 30/6/2007 (α' φάση) Κατά Περιφέρεια και Τομέα Δραστηριότητας	29
4	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ Ν. 3299/04 ΑΠΟ 01/07/2007 ΕΩΣ 29/01/2010 (Β' φάση) Κατά Περιφέρεια	31
5	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ Ν. 3299/04 ΑΠΟ 01/07/2007 ΕΩΣ 29/01/2010 (Β' φάση) Κατά Περιφέρεια και Τομέα Δραστηριότητας	33
6	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ Ν. 3908/11 ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	38
7	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ Ν. 3908/11 Κατά τομέα δραστηριότητας	39
8	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ν. 2601/98, 3299/04 και 3908/11	42
9	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ν. 2601/98, 3299/04 και 3908/11. Κατανομή ενισχύσεων κατά Περιφέρεια	44
10	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ν. 2601/98, 3299/04 και 3908/11 Επενδυτικό κόστος ανά κλάδο	45
11	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ν. 2601/98, 3299/04 και 3908/11 Επενδυτικό κόστος ανά Περιφέρεια	45
12	Είδος Αναπτυξιακών Κινήτρων (επιλεγμένες περιπτώσεις Ε.Ε. -15)	52
13	Είδος Αναπτυξιακών Κινήτρων (επιλεγμένα μέλη της Ε.Ε. & Τουρκία)	53
14	ΑΕΠ και κατά κεφαλή ΑΕΠ των μητροπολιτικών και λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της χώρας 1981-2007	59
15	Κατανομή ενισχύσεων σε μεγάλα και πολύ μεγάλα επενδυτικά σχέδια	63
16	Τα προληπτικά μέτρα και δημοσιονομικές διορθώσεις της Επιτροπής ανά Κράτος-Μέλος για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 ως είχαν στο τέλος του 2015.	71

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΣΕΛΙΔΑ
1	Μεταβολή δεικτών αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων που ενισχύθηκαν	57
2	Απαντήσεις επιχειρήσεων που συμμετείχαν στο ερωτηματολόγιο στην ερώτηση τι θα συνέβαινε στο επενδυτικό έργο αν δεν υπήρχε ενίσχυση	58
3	Κατανομή συνολικού ύψους επενδύσεων ανά νομό (%)	61

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκάστοτε κυβερνητική πολιτική για την ανάπτυξη, συνιστά μια Δημόσια Πολιτική, η οποία έχει καταρχάς ενιαίο χαρακτήρα για όλη τη μεταπολεμική περίοδο και ασκείται πάντα από την κεντρική διοίκηση, χωρίς σημαντικές μεταβολές ως προς τους στόχους και τα μέτρα. Στο πλαίσιο της ρυθμιστικής επέμβασης του κράτους σ' αυτή την οικονομική διαδικασία, μέσω συγκεκριμένων πολιτικών με στόχους και μέτρα, η θεσμοθέτηση των πολιτικών αυτών εφαρμόζεται μέσω των αναπτυξιακών - επενδυτικών νόμων, ως αναγκαίος μηχανισμός, ευμετάβλητος από το εξωτερικό περιβάλλον αλλά με σταθερό προορισμό να συμβάλλει στην ανάπτυξη/ευόδωση μιας συνεπούς εθνικής στρατηγικής για την ισόρροπη ανάπτυξη της χώρας.

Με την παρούσα εργασία, θα καταβληθεί προσπάθεια να αναδειχθεί η εθνική πολιτική για την ανάπτυξη της χώρας μέσω των καθεστώτων κινήτρων, να γίνει μια σύντομη ιστορική αναδρομή και να παρουσιαστούν οι εθνικές επιλογές των τελευταίων πενήντα και πλέον χρόνων και τα εργαλεία αυτών, αφού, διαχρονικά, όλες οι ελληνικές κυβερνήσεις επιδιώκουν τον διαρκή μετασχηματισμό του θεσμικού πλαισίου, έτσι ώστε να παρακινηθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία, εγχώρια και διεθνής, να προβεί σε βιώσιμες επενδύσεις, γεγονός το οποίο αποτελεί επιτακτική ανάγκη στο πλαίσιο ενός συνεχώς μεταβαλλόμενου οικονομικού και πολιτικού περιβάλλοντος.

Αρχικά γίνεται αναφορά στο αναπτυξιακό θεσμικό πλαίσιο και στα σημαντικότερα νομοθετήματα (νομοθετικά διατάγματα και νόμοι) που αφορούν στα κίνητρα, από το μεταπολεμικό διάστημα μέχρι σήμερα, στην ανάδειξη των σημαντικότερων διαφοροποιήσεων μεταξύ τους και στην παρουσίαση διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων περί της εφαρμογής τους (κυρίως των τελευταίων δεκαετιών), σε περιφερειακό αλλά και σε κλαδικό επίπεδο. Γίνεται επίσης σύντομη αναφορά στους παράγοντες που επηρέασαν την ανάγκη θεσμοθέτησής τους και την εξέλιξή τους (συμφωνία σύνδεσης με ΕΟΚ, τουρκική εισβολή στην Κύπρο, ένταξη στην ΕΟΚ, κλπ).

Στη συνέχεια, με δεδομένο ότι η εθνική πολιτική για την επιχειρηματικότητα, αποτελεί μια Δημόσια Πολιτική, που σχεδιάζεται από την εκάστοτε Κυβέρνηση και ασκείται από επίσημους φορείς εξουσίας (κεντρική διοίκηση και περιφέρειες), παρουσιάζονται συνοπτικά οι διαδικασίες διαμόρφωσής της, ο τρόπος λήψης απόφασης και τα “εργαλεία” ανάπτυξης και εφαρμογής της.

Γίνεται επίσης αναφορά στην υποχρέωση εξευρωπαϊσμού της εθνικής πολιτικής κινήτρων, στην ανάγκη εναρμόνισής της με τους κανόνες, περιορισμούς και πολιτικές της ΕΕ, αφού σύμφωνα με τις επιταγές της Συνθήκης για την λειτουργία της ΕΕ, οι ενισχύσεις, θεωρούνται αναγκαίες για να εξασφαλιστούν βιώσιμοι ρυθμοί ανάπτυξης και μείωση της υστέρησης της οικονομίας μιας περιοχής, αρκεί να μην νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και να είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά (ΣΛΕΕ, άρθρο 107 (1)).

Τέλος, με δεδομένο ότι οι αναπτυξιακοί νόμοι στοχεύουν

- στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας,
- στην ισόρροπη ανάπτυξη και στη περιφερειακή σύγκλιση,
- στον εκσυγχρονισμό της και στην αναδιάρθρωση των παραγωγικών δομών και
- στην αύξηση της απασχόλησης,

γίνεται μια συνολική αποτίμηση των επιπτώσεων από την εφαρμογή τους και διατυπώνονται κάποια συμπεράσματα και προτάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1. Ιστορική εξέλιξη του θεσμού

Οι τελευταίες δεκαετίες χαρακτηρίζονται από σημαντικές ανακατατάξεις στο διεθνές οικονομικό τοπίο. Η ιδιαίτερα δυναμική ανάπτυξη ορισμένων χωρών, η σημαντική αύξηση του διεθνούς εμπορίου, η ταχύτατη αναβάθμιση επιχειρήσεων, κλάδων, περιοχών και χωρών του αναπτυσσόμενου κόσμου, αποτελούν πλέον τη βασική πρόκληση της νέας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Η αναδιοργάνωση του Ελληνικού Κράτους μετά τον πόλεμο ήταν επιβεβλημένη, λόγω της επιτακτικής ανάγκης για ταχεία ανάκαμψη και ανασυγκρότηση της χώρας από τις καταστροφές των πολεμικών συγκρούσεων.

«Καθώς το ζητούμενο για σταθερή και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη αφ' ενός και οι κοινωνικές ανάγκες αφ' ετέρου από τις συνέπειες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του εμφυλίου σπαραγμού που ακολούθησε, ήταν εξαιρετικά επείγουσες, οι κυβερνήσεις της πρώτης μεταπολεμικής περιόδου έδωσαν έμφαση σε ρυθμίσεις άμεσης απόδοσης. Ειδικότερα, δεδομένου ότι, ο ιδιωτικός τομέας βρισκόταν σε πλήρη αποσύνθεση από τα καταστροφικά πλήγματα που είχαν δεχθεί οι τομείς παραγωγής και οι υποδομές, οι τότε κυβερνήσεις προσανατολίστηκαν σε στόχους όπως α) η θεσμική ανασυγκρότηση του κράτους, β) η οργανωτική και διοικητική ανασύνταξη του στενότερου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, προκειμένου να συμβάλλει στην ταχύτερη δυνατή κάλυψη των στοιχειωδών αναγκών του πληθυσμού σε αγαθά και υπηρεσίες και τέλος γ) η επανεκκίνηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων στη γεωργία και στους άλλους βασικούς τομείς της οικονομίας, ώστε σταδιακά να ξεκινήσουν οι εξαγωγές, να ομαλοποιηθεί ο εφοδιασμός των αγορών και μέσα από την αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης του εργατικού δυναμικού, να επιβραδυνθεί η μετανάστευση (Μπήτρος Γ. & Καραγιάννης Αν., 2011).

Η ανάπτυξη ήταν το ζητούμενο, ενώ κοινός τόπος, για (σχεδόν) όλο το πολιτικό τόξο της εποχής, ήταν πώς αυτή θα επιτευχθεί κυρίως μέσα από την εκβιομηχάνιση της χώρας.

Μετά το τέλος της εμφύλιας σύρραξης και το σταδιακό κλείσιμο της χρηματοδοτικής στρόφιγγας του σχεδίου “Marshall”, η Ελλάδα βρέθηκε μπροστά στην αναγκαιότητα να στηρίξει την οικονομία της εξ’ ολοκλήρου στις δικές της δυνάμεις.

Το οικονομικό μοντέλο το οποίο ακολούθησε η κυβέρνηση της εποχής (ΕΡΕ) για να επιτύχει την ανάπτυξη μέσω της εκβιομηχάνισης κινούταν στους εξής άξονες: α) Νομισματική Σταθερότητα β) Προστασία της ιδιοκτησίας και δημιουργία κλίματος επενδυτικής ασφάλειας γ) Συγκράτηση κόστους εργασίας δ) Πολυδιάστατη προνομιακή μεταχείριση του βιομηχανικού τομέα με έμφαση στην προσέλκυση επενδύσεων βαριού βιομηχανικού και εξαγωγικού τύπου (Ιορδάνογλου Χ. 2008).

Η θεμελίωση διαφόρων ευνοϊκών πολιτικών για ισόρροπη ανάπτυξη, με κυρίαρχη την πολιτική για την περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και την “μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στις ευκαιρίες εισοδήματος και απασχόλησης (Παπαδούλης Γ. & Πετράκος Γ. & Ψυχάρης Γ., 2004)”, ξεκίνησε στο τέλος της δεκαετίας του 1950, μαζί με τις πρώτες προσπάθειες προγραμματισμού της οικονομικής ανάπτυξης, μέσω ποικίλων ευεργετικών νομοθετημάτων, τα οποία καθιέρωσαν διάφορες μορφές κινήτρων. Στόχος ήταν, να κατευθύνουν επενδυτικά κεφάλαια σε συγκεκριμένους τομείς ή περιοχές, με έμφαση στην ανάπτυξη της βιομηχανίας, συνδυαστικά με την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, μέσω της τόνωσης της απασχόλησης, της ενίσχυσης και ανάπτυξης της παραγωγικής δραστηριότητας κάθε περιοχής, αντισταθμίζοντας τα εγγενή και δομικά μειονεκτήματα και τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής και τοπικής οικονομίας.

1.2. Το ευρύτερο πλαίσιο και η εικόνα της Ελληνικής οικονομίας

Οι αναπτυξιακοί νόμοι και τα παρεχόμενα κίνητρα σχεδιάζονται λαμβάνοντας υπόψη την αναγκαιότητα να αποτελέσουν ουσιαστικό εργαλείο ανάπτυξης, μέσω της ενίσχυσης της επενδυτικής δραστηριότητας, εκτιμώντας πάντα τις τρέχουσες οικονομικές συγκυρίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας.

Από τη δεκαετία του 1950 καταγράφονται τα πρώτα θεσμοθετημένα κίνητρα περιφερειακής και βιομηχανικής ανάπτυξης, κάποια νομοθετικά διατάγματα, τα οποία προωθούσαν κατ’ αρχήν μέτρα στήριξης της περιφερειακής ανάπτυξης και

εκβιομηχάνισης της χώρας, για να φτάσουμε στους σημερινούς αναπτυξιακούς νόμους, που σαφώς υποστηρίζουν ένα ευρύτερο πλαίσιο δραστηριοτήτων σύμφωνα με τις προκλήσεις της εποχής.

Σκοπός τους όμως διαχρονικά είναι η προώθηση ισόρροπης αιφόρου οικονομικής ανάπτυξης της χώρας με τη διαμόρφωση καθεστώτων ενίσχυσης και την ενεργοποίηση των αναπτυξιακών δυναμικών κάθε τομέα και κάθε περιοχής, αφού στοχεύουν στην μείωση του κόστους των επιχειρήσεων, στην αύξηση της απασχόλησης, στη δημιουργία πρόσθετων επενδύσεων και στην αύξηση των φορολογικών εσόδων, μέσω των οποίων βελτιώνεται η επιχειρηματικότητα, η τεχνολογική ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, η περιφερειακή συνοχή και προωθούνται η πράσινη οικονομία, η αποτελεσματική λειτουργία των διαθέσιμων υποδομών και η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού (Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ. 2016) .

Στη δεκαετία αυτή η χώρα εισήλθε σε μια διαδικασία σταδιακής ενσωμάτωσης στο εξελισσόμενο ευρωπαϊκό σύστημα οικονομικής (τότε) ολοκλήρωσης στο πλαίσιο της προσπάθειάς της για την σύνδεσή της με την ΕΟΚ, η οποία και επετεύχθη το 1961. Ο οικονομικός εκσυγχρονισμός επιβαλλόταν. Οι προσαρμογές σε πολιτική, κοινωνία και επιχειρήσεις ήταν αναγκαίες και έπρεπε να γίνουν έγκαιρα.

Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι το νομικό πλαίσιο της αναπτυξιακής προσπάθειας όλων των μεταπολεμικών κυβερνήσεων έχει αφετηρία το Σύνταγμα του 1952 και ειδικότερα το άρθρο 112, που ορίζει ότι «νόμος εφ' άπαξ εκδιδόμενος θέλει ρυθμίσει την προστασία των εκ της αλλοδαπής εισαγομένων προς τοποθέτησιν στη χώρα κεφαλαίων». Η παρασχεθείσα συνταγματική προστασία αποτελεί μορφή κινήτρου προς τον επενδυτή που ήθελε να επενδύσει στη χώρα και εγγύηση ότι οι οικονομικές παράμετροι που έλαβε υπόψη του δεν θα μεταβληθούν μονομερώς (Κυριακίδης, Γεωργόπουλος & Δανιόλας, 2012).

Σε εκτέλεση τη συνταγματικής αυτής επιταγής, εκδόθηκαν σχετικά νομοθετήματα, όπως:

➔ Ν.Δ. 2176/52

Το Ν. Δ. 2176/52 «περί μέτρων προστασίας της επαρχιακής βιομηχανίας» έθεσε για πρώτη φορά ειδικούς όρους χρηματοδότησης της επαρχιακής βιομηχανίας, αφού σύμφωνα με το άρθρο 7 καθορίζονται ευνοϊκότεροι όροι πιστοδοτήσεως από τους ισχύοντες δια τας εν τη περιοχή Πρωτευούσης βιομηχανίας... το επιτόκιον των χορηγούμενων βιομηχανικών δανείων εις επαρχιακάς βιομηχανίας μειούται κατά 20% του εκάστοτε καθοριζόμενου τοιούτου δια τας βιομηχανίας του Νομού Αττικής».

Η έννοια της προστασίας της “επαρχιακής” (δηλαδή εκτός Αττικής) βιομηχανίας σήμαινε την παροχή αντισταθμισμάτων για τις υφιστάμενες επιχειρήσεις με δημιουργία προϋποθέσεων για να εξισορροπηθούν τα μειονεκτήματα που είχαν συσσωρευθεί εις βάρος της εκτός Αττικής βιομηχανίας (πχ ακριβότερη ενέργεια και μεταφορικά, μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες και χρηματοδότηση, μικρότερο καταναλωτικό κοινό).

«Απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδας, η οποία στηριζόταν στο ανωτέρω νομοθετικό διάταγμα έθετε ευνοϊκούς όρους για τις βιομηχανίες με έδρα στην επαρχία. Συγκεκριμένα, προέβλεπε επιτόκιο χρηματοδότησης κατά 20% χαμηλότερο του ισχύοντος για πιστοδοτήσεις του συγκεκριμένου είδους. Επίσης, οι τράπεζες ήταν υποχρεωμένες να διαθέτουν σε δάνεια προς επαρχιακές βιομηχανίες ποσοστό τουλάχιστον 30% των συνολικών πιστώσεών τους προς τη βιομηχανία (Ψαλιδόπουλος Μ., 2014)».

Αξίζει να ληφθεί υπόψη ότι, «σε απογραφή που διενήργησε ο Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων το 1952 προέκυψε ότι, το 62% από τις 2.800 βιομηχανικές επιχειρήσεις βρίσκονταν στην Αττική και το 38% εκτός αυτής, τάση η οποία δεν ανακόπηκε μετά την εφαρμογή του ανωτέρω νόμου αφού, από τις 6.937 άδειες ίδρυσης, επέκτασης και νομιμοποίησης βιομηχανιών που εκδόθηκαν συνολικά στην Ελλάδα την περίοδο 1952-55 ποσοστό 62% αφορούσε την Αττική, 13,3% την Θεσσαλονίκη και 24,7% την υπόλοιπη χώρα¹».

¹«Τα πρώτα 100 χρόνια 1915-2015». Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος 2015.

➔ Ν.Δ. 2687/53

Με στόχο να δημιουργηθεί ένα ασφαλές και ελκυστικό πολιτικό κλίμα για την εισαγωγή ξένων κεφαλαίων και την πραγματοποίηση άμεσων επενδύσεων, υπογράφεται το Ν.Δ. 2687/53 «Περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού», που ρύθμιζε το κανονιστικό πλαίσιο της κάθε επένδυσης με ξένα κεφάλαια, αλλά κυρίως παρείχε την συνταγματική διαβεβαίωση της σταθερότητας του καθεστώτος ενίσχυσης παρέχοντας μ' αυτό κίνητρα που αφορούν στην εξασφάλιση της ιδιοκτησίας, στη διατήρηση παγίου καθεστώτος, στην ελεύθερη επανεξαγωγή κεφαλαίου, κερδών, τόκων, αμοιβών, στο αναπαλλοτρίωτο των εγκαταστάσεων κλπ., και ένα ιδιαίτερα προνομιακό φορολογικό καθεστώς. «Με τον νόμο αυτόν, καθορίζονταν τα προνόμια και ο βαθμός προστασίας που απολάμβαναν τα ξένα κεφάλαια που εισάγονταν στην Ελλάδα για την πραγματοποίηση επενδύσεων (Παπαδούλης Γ. & Πετράκος Γ. & Ψυχάρης Γ., 2004)».

Επιπλέον φορολογικές εύνοιες προβλέπονταν για βιομηχανίες που θα ιδρύονταν με κεφάλαια του εξωτερικού εφόσον θα ήταν κατά κύριο λόγο εξαγωγικές ή η δραστηριότητά τους θα είχε ως αποτέλεσμα να εξοικονομούνται σημαντικά ποσά συναλλάγματος. Τέλος, επέτρεπε εξάλλου να χρησιμοποιούν αλλοδαπούς στις ανώτερες τεχνικές και διοικητικές θέσεις και να τους αμείβουν με συνάλλαγμα που θα είχαν την δυνατότητα να το εξάγουν. Οι αλλοδαποί αυτοί θα απολάμβαναν τα ίδια περίπου δικαιώματα με τους Έλληνες πολίτες².

Το ΝΔ άργησε σχετικά να αποδώσει³. Αυτό το αποτέλεσμα ήταν λογικό. Σε μια οικονομία όπως η Ελληνική μετά τον πόλεμο δεν αρκούσε μόνο ένα νομοσχέδιο για να προσελκυσθούν ξένες επενδύσεις. Προείχε η επαναφορά της νομισματικής σταθερότητας, ώστε να επιστρέψουν οι ιδιωτικές καταθέσεις στις τράπεζες για να αποκατασταθεί το πρόβλημα της ρευστότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Επίσης, σημαντικό στοιχείο ήταν η διαφοροποίηση στη ζήτηση για επενδύσεις ανάμεσα στο εγχώριο κεφάλαιο σε σχέση με τους ξένους κεφαλαιούχους, αφού αυτό κυρίως

²Τράπεζα της Ελλάδος, (1978), *Τα Πρώτα Πενήντα Χρόνια της Τραπέζης της Ελλάδος 1928-1978*, σελ 535-536.

³Τράπεζα της Ελλάδος .ο. π, πίνακας 139.

εστιαζόταν σε ανάληψη επενδυτικών πρωτοβουλιών που απευθύνονταν στην εσωτερική αγορά, καλύπτοντας καθημερινές ανάγκες του λαού και σε λιγότερο βαθμό σε τομείς βαριού βιομηχανικού και εξαγωγικού τύπου. Οι κατεστραμμένες και ελλιπείς υποδομές, αλλά και το πολιτικό τοπίο ουδόλως συνέβαλλαν στην δημιουργία ενός κλίματος ασφάλειας και ηρεμίας που θα βοηθούσε στην προσέλκυση των επενδύσεων (Βαρβαρέσος Κ., 1952).

➔ N. 4171/61 & N. 4256/62

Όπως ήταν αναμενόμενο, για την δημιουργία ελκυστικότερου κλίματος, δόθηκαν επιπλέον κίνητρα, με μια σειρά άλλων νομοθετημάτων, επικουρικά προς το ΝΔ 2687/53. Μεταξύ 1957 και 1962 καθιερώθηκαν κίνητρα για τις συγχωνεύσεις επιχειρήσεων και για την μετατροπή προσωπικών εταιριών σε ανώνυμες.

Προς την ίδια κατεύθυνση και στο πλαίσιο της ίδιας οικονομικής πολιτικής προσέλκυσης και εισροής ξένων κεφαλαίων ήταν ο Ν. 4171/61 “Περί λήψεως γενικών μέτρων δια την υποβοήθησιν της αναπτύξεως της Οικονομίας της Χώρας”, οποίος παρείχε ευνοϊκές ρυθμίσεις και πλεονεκτήματα για τις ξένες επιχειρήσεις, για την ίδρυση/εγκατάσταση πολύ μεγάλων επιχειρήσεων και έτσι δημιουργήθηκαν οι πρώτες μεγάλες βιομηχανίες π.χ. Χαλυβουργική, Πεσινέ, Πόρτο Καρράς κλπ.

Ο νόμος αυτός όπως και ο Ν. 4256/62 καθιέρωσαν ορισμένες απαλλαγές από δασμούς για επιχειρήσεις που θα εκτελούσαν (υπό ορισμένες προϋποθέσεις) επενδύσεις πάνω από 60 εκ. δρχ ή επεκτάσεις πάνω από 20 εκ. δρχ. Σταθεροποιήθηκαν για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα οι συντελεστές του φόρου εισοδήματος, αδιανέμητων κερδών και τους υπόλοιπους φόρους προς το δημόσια και προς τρίτους. Επίσης ο ν. 4171/61 έδινε την δυνατότητα για επενδύσεις άνω των 180 εκατ. δρχ. να υπογράφεται μεταξύ του δημοσίου και του επιχειρηματία ειδική σύμβαση που θα καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις.

Παρόλο που και τα δύο νομοθετήματα είχαν από ιδεολογικής άποψης αρνητικό κοινωνικό αντίκτυπο («ο μεν πρώτος χαρακτηρίστηκε “αποικιοκρατικού” χαρακτήρα και

ότι υποδουλώνει τη χώρα στα ξένα κεφάλαια, ο δε δεύτερος ότι εξασφαλίζει διευκολύνσεις στο ξένο κεφάλαιο και υποβοηθάει την μονοπωλιακή συγκέντρωση επιχειρήσεων στην Ελλάδα (Ρουμελιώτης Π., 1978), δεν μπορεί να μην επισημανθεί η συμβολή τους στην προσπάθεια εκβιομηχάνισης της χώρας.

Μεταγενέστερες διατάξεις συμπληρώνουν τα ανωτέρω νομοθετήματα, συγχρόνως όμως μειώνουν την αποτελεσματικότητά τους, καθώς επεκτείνουν πολλά από τα κίνητρα και στις επιχειρήσεις της Αττικής.

Η ανάγκη του πολυετούς προγραμματισμού

Επειδή θεωρήθηκε ότι όλα αυτά τα νομοθετήματα είχαν αποσπασματικό και περιστασιακό χαρακτήρα, χωρίς ενότητα και χωρίς να είναι προφανές ότι ενισχύουν σε προτεραιότητα την περιφερειακή ανάπτυξη, στο πλαίσιο της ευρύτερης συναίνεσης για την αναγκαιότητα της ταχείας οικονομικής ανάκαμψης της χώρας και της προοπτικής της ένταξης στις ευρωπαϊκές αγορές, ο πολυετής προγραμματισμός κρίθηκε αναγκαίος.

Η διαδικασία του προγραμματισμού στην Ελλάδα ξεκίνησε με τη σύνταξη ενός «προσωρινού πενταετούς προγράμματος για την περίοδο 1959-1963». Ήταν ένα σημαντικό βήμα γιατί, όπως δήλωνε ο τότε πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής «για πρώτη φορά η δραστηριότητα των επί μέρους φορέων και η όλη προσπάθεια διά την ανάπτυξιν της οικονομίας ετέθη εντός του πλαισίου ενός μακροχρονίου προγράμματος». Ένα χρόνο αργότερα, ακολούθησε το οριστικό πενταετές πρόγραμμα 1960-1964, το οποίο καταρτίστηκε σε μια περίοδο κατά την οποία ο προγραμματισμός της οικονομίας εθεωρείτο συστατικό στοιχείο της αναπτυξιακής πολιτικής σε αναπτυσσόμενες και ανεπτυγμένες χώρες⁴.

Ο γενικός στόχος των διαφόρων πολυετών προγραμμάτων ήταν να βελτιωθεί η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της οικονομικής πολιτικής και διοίκησης.

Στο πλαίσιο αυτό τόσο το προσωρινό πρόγραμμα 1959-1963 όσο και το πρώτο πενταετές 1960-1964, αποτέλεσαν το εγχειρίδιο εκστρατείας για την σύνδεση της Ελλάδας με την

⁴ Πενταετές πρόγραμμα οικονομικής αναπτύξεως 1960-1964, σελ. 17.

Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, αφού ήταν μέρη μιας ευρύτερης προσπάθειας οργάνωσης της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας, κυρίως ενόψει και με στόχο την προοπτική να επιτευχθεί η ένταξη της ελληνικής οικονομίας στις ευρωπαϊκές αγορές.

Ταυτόχρονα, η τότε κυβέρνηση εκτιμούσε ότι οι προσπάθειες προγραμματισμού θα έπρεπε να καλύπτουν το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα μιας δεκαετίας, γιατί οι επιδιωκόμενες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ήταν αδύνατο να επιτευχθούν μέσα σε μια πενταετία.

Η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή διαβεβαίωνε στο τελικό κείμενο ότι ο κύριος στόχος του ήταν «η ισόρροπος ανάπτυξης της οικονομίας, ήτοι η παράλληλος ανάπτυξης όλων των παραγωγικών τομέων αυτής» και τόνιζε «την ανάγκη δημιουργίας παραγωγικών μονάδων ικανών να αντιμετωπίσουν τον διεθνή ανταγωνισμό, εις τρόπον ώστε να καθίσταται δυνατή η ενεργότερη συμμετοχή της χώρας εις την παγκόσμιον οικονομίαν και ιδιαιτέρως εις την διαδικασίαν ολοκλήρωσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας⁵».

Στο ίδιο πλαίσιο, το Πρόγραμμα τόνιζε τη σημασία της εισροής ξένων παραγωγικών κεφαλαίων, αλλά και αποσαφήνιζε τη φιλοσοφία του για τον ρόλο του κράτους στη διαδικασία εκβιομηχάνισης: «Η κυβέρνησις αναλαμβάνει πρωτοβουλίας διά να προωθήσει την ίδρυσιν σειράς βασικών και άλλων μεγάλων βιομηχανικών μονάδων [...] Η κυβερνητική δραστηριότης εν προκειμένω είναι ενισχυτική ή συμπληρωματική της ιδιωτικής πρωτοβουλίας⁶». Με άλλα λόγια ο ενδεικτικός προγραμματισμός όχι μόνον δεν απέκλειε, αλλά και επέβαλλε την παρέμβαση της κρατικής πρωτοβουλίας όπου η ιδιωτική αδυνατούσε να προχωρήσει.

Αξίζει να αναφερθεί ο μακροπρόθεσμος αναπτυξιακός προγραμματισμός, όπως αποτυπώθηκε στο «Πενταετές Πρόγραμμα Οικονομικής Ανάπτυξης της Ελλάδος 1960-1964», στο πλαίσιο του οποίου τέθηκε το περιφερειακό πρόβλημα και η ανάγκη άσκησης περιφερειακής πολιτικής με σκοπό «...την αποτελεσματική προώθηση της λύσης του

⁵ Πενταετές πρόγραμμα οικονομικής αναπτύξεως 1960-1964, σελ. 7.

⁶ Πενταετές πρόγραμμα οικονομικής αναπτύξεως 1960-1964, σελ. 9.

προβλήματος ανισοτήτων, που υφίστανται σήμερα ανάμεσα στις διάφορες περιοχές της χώρας..». Κάθε πολιτική της εποχής, αποσκοπούσε στον αναπροσανατολισμό της ελληνικής παραγωγής από τον κυρίαρχο αλλά εν πολλοίς παρωχημένο και μη αποδοτικό αγροτικό τομέα στην εκβιομηχάνιση, στην εκτέλεση έργων υποδομής με επίκεντρο τον εξηλεκτρισμό – που αποτελούσε προϋπόθεση για την εκβιομηχάνιση-, αύξηση της ανταγωνιστικότητας μέσω της εισαγωγής τεχνογνωσίας (Μπότσιου Κ., 2010).

Η οικονομία αναπτυσσόταν τη δεκαετία του '60 και μάλιστα με εντυπωσιακούς ρυθμούς. «Κατά τη γνώμη μου, η αναπτυξιακή πορεία δεν πρέπει να αποδοθεί στον προγραμματισμό per se, που τελικά δεν κατάφερε να συντονίσει τους διάφορους φορείς λήψης αποφάσεων, όσο σε παράγοντες, όπως η νομισματική και δημοσιονομική σταθερότητα, τα κίνητρα για ξένες επενδύσεις, η προοπτική εισόδου στην (τότε) ΕΟΚ που θα άνοιγε βαθμιαία την οικονομία και στη δυναμική της ευρωπαϊκής οικονομίας⁷».

➔ **Ν.Δ. 1078/71 κ Ν.Δ. 1312/72**

Τα Ν.Δ. 1078/71 «*Περί λήψεως φορολογικών και άλλων μέτρων προς ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης*» και 1312/72 «*Περί νέων μέτρων προς ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης*», για πρώτη φορά χώρισαν τη Χώρα σε ζώνες (στην Α ζώνη ανήκε η Αττική, στη Β ζώνη ανήκε η Θεσσαλονίκη και περιοχές γειτονικές προς την Αττική και στη Γ ζώνη η λοιπή χώρα, κατ' αρχήν και μετά προστέθηκε και η Δ) και προσέδωσαν περιφερειακή διάσταση στα παρεχόμενα κίνητρα, κλιμακώνοντας αυτά αναλόγως του βαθμού ανάπτυξης κάθε ζώνης. Μέχρι τότε, όλη η επαρχία (από τα Οινόφυτα και πέρα) αντιμετωπιζόταν με ενιαίο τρόπο. Ειδικότερα το ν. δ. 1312/72 εισήγαγε δύο σημαντικές καινοτομίες: το θεσμό των επιχορηγήσεων στην στοιχειώδη μορφή τους και την καθιέρωση της αρχής της ελάχιστης ίδιας συμμετοχής του επενδυτή στο κόστος της επένδυσης.

Παρόλο όμως που, στα νομοθετήματα αυτά έγινε προσπάθεια να ληφθεί υπόψη η περιφερειακή διάσταση των κινήτρων, τα μέτρα δεν θεωρήθηκαν αποτελεσματικά αφού

⁷ Ο κ. Πάνος Καζάκος είναι ομότιμος καθηγητής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

το αποτέλεσμα ήταν η υπερσυγκέντρωση βιομηχανιών στην Αττική (Παπαδούλης Α., Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ., 2004).

- **N. 289/76**

Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974 και η διατάραξη των σχέσεων με την Τουρκία, δημιούργησε νέες συνθήκες, πάνω στις οποίες έπρεπε να προσαρμοστεί η εθνική πολιτική, καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη λήψης μέτρων τόνωσης των παραμεθωρίων περιοχών της χώρας (Ψαλιδόπουλος Μ, 2014).

«Το ζήτημα των περιφερειακών ανισοτήτων απασχόλησε ιδιαίτερα τις μεταπολιτευτικές κυβερνήσεις, λόγω των ιδιαιτεροτήτων των ακριτικών οικονομιών και των συνυφασμένων με αυτές ενδεχόμενων εθνικών κινδύνων (Ψαλιδόπουλος Μ., 2014)».

Με τον Ν. 289/76 «Περί παροχής κινήτρων για την ανάπτυξη παραμεθωρίων περιοχών και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων», δόθηκαν αυξημένα κίνητρα στις παραμεθώριες/ακριτικές περιοχές (φορολογικές εκπτώσεις, επιχορηγήσεις, μειώσεις φόρου και ασφαλιστικών εισφορών, απαλλαγές, επιδοτήσεις επιτοκίου) και δημιουργήθηκε η περιοχή Ε, στην οποία εντάχθηκαν οι περιφέρειες των Ν. Εβρου, Ξάνθης, Ροδόπης, Λέσβου, Χίου, Σάμου και Δωδεκανήσου. Μάλιστα, τα ευεργετήματα αυτού του νόμου επεκτείνονταν στις γεωργικές, κτηνοτροφικές, χοιροτροφικές, πτηνοτροφικές επιχειρήσεις που μέχρι τότε δεν καλύπτονταν από προηγούμενα νομοθετήματα, κατόρθωσε δε να προσελκύσει έναν αριθμό επενδύσεων που δεν θα είχαν προσελκυσθεί κάτω από κανονικές συνθήκες.

Στην αντίστοιχη εισηγητική έκθεση προς την Βουλή των Ελλήνων αναφέρεται: «Στο πλαίσιο εφαρμογής των εξαγγελθέντων από την Κυβέρνηση δημοσιονομικών, πιστοδοτικών και στεγαστικών μέτρων υπέρ των ακριτικών περιοχών, και λόγω ανεπάρκειας της μέχρι τούδε εφαρμοσθείσης πολιτικής, πάρθηκαν μέτρα τα οποία στόχευαν στην ανάσχεση της πληθυσμιακής μείωσης και του μεταναστευτικού ρεύματος και στην ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας των ακριτικών περιοχών⁸».

⁸ ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ Προς την Βουλήν των Ελλήνων ν. 289/76, σελ. 282.

➔ N. 849/78

Με το Ν. 849/78, «Περί παροχής κινήτρων δια την ενίσχυσιν της περιφερειακής και οικονομικής αναπτύξεως της Χώρας», θεσπίζονται νέα αναπτυξιακά κίνητρα, καθίσταται δε αναγκαία η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας «εν όψει της εντάξεως της ελληνικής οικονομίας εις τον χώρον της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της ανάγκης να επιτευχθεί εντός αυτού του χώρου και υπό συνθήκας αυξημένου ανταγωνισμού η προσέγγισης του κατά κεφαλήν εισοδήματος και της καταναλώσεως των Ελλήνων προς τα αντίστοιχα μεγέθη των κατοίκων των χωρών της Ε.Ο.Κ.⁹».

Ο νόμος αυτός εισήγαγε κάποιες καινοτομίες, όπως ο θεσμός των δανειακών ενισχύσεων, η παροχή αυξημένων κινήτρων για την προσέλκυση επενδύσεων στις ΒΙ.ΠΕ, η ενίσχυση για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας και προστασίας του περιβάλλοντος, η ενίσχυση της κινητικότητας κλπ.

➔ Οι αναπτυξιακοί νόμοι της περιόδου 1981-1998

Η νέα αναδιοργάνωση του Κράτους, λόγω της προετοιμασίας για την ένταξη στην ΕΟΚ, μετεξελίσσεται πλέον σε ευρωπαϊκού χαρακτήρα, αφού το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο εναρμονίζεται με εκείνο των άλλων Κρατών- Μελών (εισάγεται για πρώτη φορά ο θεσμός των δωρεάν κεφαλαιακών ενισχύσεων, δηλ. το κίνητρο της επιχορήγησης).

Το 1980 άρχισε η προσπάθεια συντονισμού της Ελληνικής περιφερειακής πολιτικής με την περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε. με κορύφωση την ψήφιση του Ν.1116/81, «Για την παροχή κινήτρων ενισχύσεως της περιφερειακής και κοινωνικής αναπτύξεως της Χώρας...», που κύριο χαρακτηριστικό του είναι η αυξημένη διαφάνεια με την καθιέρωση των επιδοτήσεων, την εκπόνηση του πρώτου ειδικού «Προγράμματος Περιφερειακής Ανάπτυξης 1981-1985» και την είσπραξη των πρώτων ενισχύσεων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και των πρώτων δανείων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (Κορρές Μ. Γ., Πολυχρονόπουλος Γ. 2004).

Το σημαντικότερο σημείο του είναι η καθιέρωση της επιχορήγησης ως το σημαντικότερο επενδυτικό κίνητρο.

⁹ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ Προς την Βουλήν των Ελλήνων ν. 849/78, σελ. 25.

Με την αλλαγή της κυβέρνησης το 1981, ο Ν.1116/81 δεν πρόλαβε να εφαρμοσθεί και αντικαταστάθηκε από τον Ν. 1262/82 «για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Χώρας...», γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα την αναστολή επενδυτικών πρωτοβουλιών, δεδομένου ότι οι επενδυτές περίμεναν τον νέο νόμο.

➔ **N. 1262/82**

Ο Ν.1262/82 θεωρήθηκε «ίσως ο κυριότερος αναπτυξιακός νόμος της χώρας μέχρι σήμερα» και “ότι αποτέλεσε το σημαντικότερο πρόσφατο αναπτυξιακό νομοθέτημα, το οποίο προσπάθησε να συνδυάσει και να εξορθολογήσει τόσο την κατά περιφέρειες (περιφερειακή) ανάπτυξη (χώρισε τη χώρα σε αναπτυξιακές περιοχές, με βάση το επίπεδο ανάπτυξης των αντίστοιχων γεωγραφικών διαμερισμάτων) όσο και την κατά κλάδους (κλαδική) ανάπτυξη των παραγωγικών επενδύσεων στη χώρα¹⁰», είχε επιτυχή πορεία (Παπαδούλης Α., Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ., 2004), ευνόησε τη δημιουργία μικρών επιχειρήσεων διευκολύνοντάς τις να αντιμετωπίσουν το άμεσο πρόβλημα εξεύρεσης κεφαλαίων, επέβαλε νέες διαδικασίες καθορισμού αντικειμενικών κριτηρίων, προώθησε την οργάνωση εξειδικευμένων υπηρεσιών αξιολόγησης και ελέγχου στο κέντρο και στην περιφέρεια δίνοντας παραπάνω έμφαση στην αποκέντρωση με την άμεση συμμετοχή των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης στις επιτροπές αξιολόγησης των επενδύσεων. Δημιούργησε περιφερειακές Γνωμοδοτικές Επιτροπές, στις οποίες υποβάλλονταν οι αιτήσεις, αλλά το γεγονός ότι η τελική έγκριση δινόταν από το Υπουργείο (Εθνικής Οικονομίας) δημιούργησε πρόσθετη γραφειοκρατία.

➔ **N. 1892/90**

- Η κυβερνητική αλλαγή το 1990 και η πορεία προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, επέφερε μεταβολή στον ισχύοντα αναπτυξιακό νόμο, ο οποίος αντικαταστάθηκε με το Ν.1892/90, «Για τον εκσυγχρονισμό, την ανάπτυξη...», ο οποίος αν και δεν ανέτρεπε πλήρως τον προηγούμενο νόμο, εντούτοις επέφερε κάποιες ουσιώδεις μεταβολές.

¹⁰ Δ/ση Επιστημονικών Μελετών, Βουλή των Ελλήνων, ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ 1892/90, «Για τον εκσυγχρονισμό, την ανάπτυξη...», σελ. 1.

Η έμφαση στα φορολογικά κίνητρα και η συσχέτιση των ενισχύσεων με τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης, θέτοντας ως πρόκριμα για την υπαγωγή επένδυσης στις διατάξεις του νόμου το ιδιωτικοοικονομικό κριτήριο της βιωσιμότητας, η ανάπτυξη νέων δυναμικών κλάδων, η εισαγωγή και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, η υποστήριξη της περιβαλλοντικής διάστασης, ο αναπροσανατολισμός της παραγωγικής δραστηριότητας σε άξονες συμβατούς με τις ιστορικές ανακατατάξεις που έφερε η δεκαετία του 90, η μείωση του ρόλου του κράτους και η απόσυρσή του από δραστηριότητες που ανήκουν στη σφαίρα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας (πχ κινητή τηλεφωνία), οι θεσμικές αλλαγές στο τρόπο λειτουργίας των τραπεζών, αποτελούν σύμφωνα με το νομοθέτημα αυτό, τις ύψιστες προτεραιότητες για την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας με αναπτυξιακούς μοχλούς αποδοτικότερα κίνητρα για νέες παραγωγικές επενδύσεις και αποκρατικοποίηση – απελευθέρωση της οικονομίας. Στην προσπάθεια μείωσης της γραφειοκρατίας, απλουστεύτηκε η διαδικασία υποβολής και αξιολόγησης των αιτήσεων, ενώ επιταχύνθηκε η διαδικασία έγκρισης των ενισχύσεων. Θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά η προκαταβολή εκ μέρους του επενδυτή ενός χρηματικού ποσού, ώστε να αποθαρρυνθούν οι μη επαρκώς προετοιμασμένοι.

Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση “Ουσιαστικός στόχος του παρόντος νόμου είναι η προώθηση μονάδων πιο ανθεκτικών στο διεθνή ανταγωνισμό, που θα δημιουργούνται από περισσότερο υπεύθυνους επιχειρηματίες, σε κλάδους που θα εμπλουτίσουν την οικονομία, αλλά παράλληλος στόχος του νόμου είναι και η υποβοήθηση των τομέων στους οποίους υπάρχει ανάγκη σημαντικής προσαρμογής στις νέες συνθήκες, από πλευράς περιβαλλοντικών επιπτώσεων και περιφερειακής ανάπτυξης¹¹”.

➔ N. 2601/98

Η κυβέρνηση που προέκυψε από τις εκλογές του 1996, τροποποίησε εκ νέου το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο με την δημοσίευση του νέου αναπτυξιακού νόμου 2601/98 «Ενισχύσεις Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική και Περιφερειακή Ανάπτυξη της χώρας και άλλες διατάξεις».

¹¹ ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς την Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 1892/90, σελ 4.

Σύμφωνα με την αντίστοιχη Εισηγητική Έκθεση στο σχέδιο νόμου, οι κύριες μεταβολές που προτάθηκαν σε σχέση με το καθεστώς του υπό κατάργηση ν.1892/90 ήταν οι εξής: δίνει μεγαλύτερη έμφαση σε επιδοτήσεις επιτοκίου και σε φορολογικές απαλλαγές, μειώνει τη μέγιστη επιχορήγηση σε 40% και αυξάνει αντίστοιχα την ελάχιστη ίδια συμμετοχή του επενδυτή στο 40%, μειώνει τις ζώνες από 5 σε 4, περιορίζει τις ενισχύσεις σε νέες ξενοδοχειακές μονάδες, παρέχει ενισχύσεις για ολοκληρωμένα επιχειρηματικά σχέδια διάσωσης και αναδιάρθρωσης βιώσιμων επιχειρήσεων του μεταποιητικού και μεταλλευτικού τομέα που βρίσκονται σε ιδιαίτερα δυσμενή πορεία, απλοποιεί τη διαδικασία υπαγωγής και παρακολούθησης σχεδίων, αναθέτει στις Τράπεζες την αξιολόγηση των αιτημάτων, ενώ το Υπουργείο (Εθνικής Οικονομίας) ήταν υποχρεωμένο να απαντά σε τρεις μήνες από την υποβολή της αίτησης κλπ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, στο πλαίσιο του ίδιου νόμου και στην προσπάθεια της Ελλάδος να ενσωματώσει μεμονωμένες πρωτοβουλίες αναπτυξιακής βοήθειας σε ένα ενιαίο σχέδιο και να προωθήσει, κατά τον τρόπο αυτό, μια ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πολιτική στα Βαλκάνια, καταρτίστηκε ένα πενταετές πρόγραμμα ελληνικής αναπτυξιακής βοήθειας για την περίοδο 2002-2006 το οποίο ονομάστηκε «*Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων*» και έλαβε το ακρωνύμιο ΕΣΟΑΒ (Νόμος 2996/2002). Το ΕΣΟΑΒ είναι ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα ύψους 550 εκατ. €, οι πόροι του οποίου προέρχονται από τον ελληνικό προϋπολογισμό και μέσω του οποίου χρηματοδοτούνται έργα, επενδύσεις, δράσεις, μελέτες και δραστηριότητες σε επτά βαλκανικές χώρες (Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Μαυροβούνιο, Π.Γ.Δ.Μ, Ρουμανία και Σερβία).

Ειδικότερα, το διαθέσιμο ποσό κατανεμήθηκε ως εξής:

Αλβανία 49.890.000,00 €

Βοσνία και Ερζεγοβίνη 19.530.000,00 €

Βουλγαρία 54.290.000,00 €

Μαυροβούνιο 17.500.000,00 €

Π.Γ.Δ.Μ 74.840.000,00 €

Ρουμανία 70.430.000,00 €

Σερβία 232.500.000,00 €

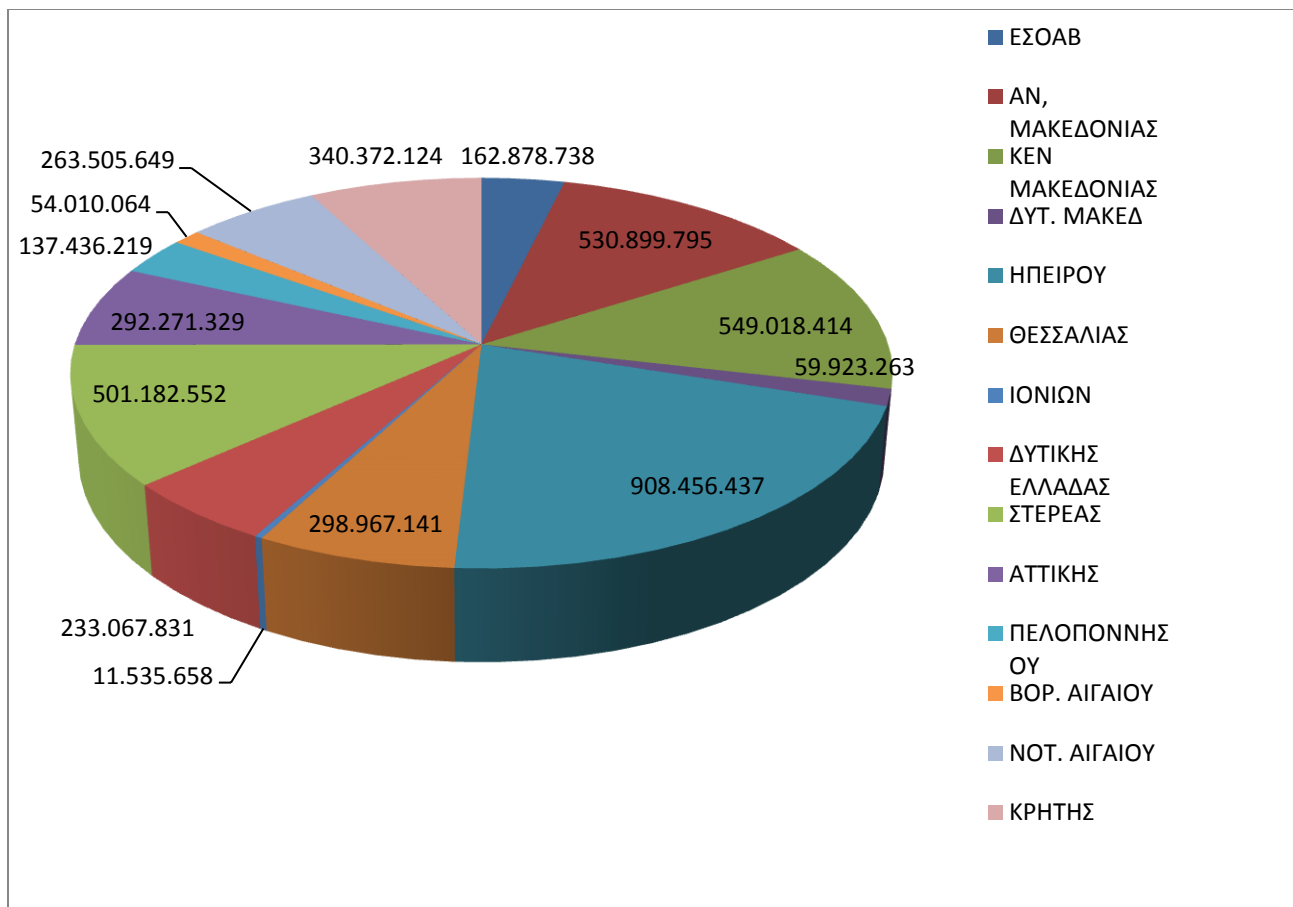
Κοσσυφοπέδιο 15.000.000,00 €

(Πηγή: από το site του ΥΠ.ΟΙ.ΑΝ. ependyseis.gr)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΠΑΓΩΓΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΣΤΟΝ Ν. 2601/98 ΕΣΟΑΒ & Κατά Περιφέρεια

	Πλήθος	Θέσεις εργασίας	Υψος Επιχορήγησης €	Υψος Επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης €	Προϋπολογισμός €
ΕΣΟΑΒ	89	4031	48,325,271	0	162,878,738
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ- ΘΡΑΚΗ	237	3919	174,802,151	11,053,884	530,899,795
ΚΕΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	339	4211	166,933,927	1,863,320	549,018,414
ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	65	541	15,150,278	0	59,923,263
ΗΠΕΙΡΟΣ	294	1791	351,179,649	1,140,526	908,456,437
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	330	2112	72,811,128	6,243,568	298,967,141
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	119	667	2,572,961	0	11,535,658
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	175	1928	63,253,347	3,074,342	233,067,831
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	256	3080	138,809,794	5,737,506	501,182,552
ΑΤΤΙΚΗ	100	2881	83,571,940	1,549,638	292,271,329
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	147	1256	41,261,181	195,782	137,436,219
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	95	483	17,554,115	1,505,874	54,010,064
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	249	1542	61,358,798	752,216	263,505,649
ΚΡΗΤΗ	612	2651	83,325,991	624,412	340,372,124
ΣΥΝΟΛΟ	3107	31093	1,320,910,529	33,741,067	4,343,525,213

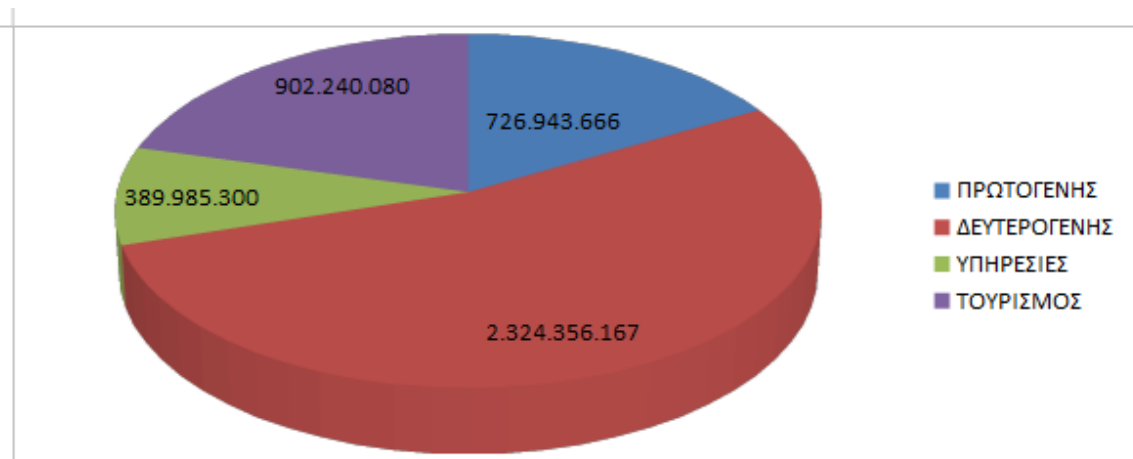
ΠΗΓΗ: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΠΑΓΩΓΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΣΤΟΝ Ν. 2601/98
Κατά Περιφέρεια και Τομέα Δραστηριότητας

	ΤΟΜΕΑΣ	Πλήθος	Θέσεις εργασίας	Υψος Επιχορήγησης €	Υψος Επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης €	Προϋπολογισμός €
ΕΣΟΑΒ		89	4031	48,325,271	0	162,878,738
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		2692	19,679,867	0	67,977,556
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		1339	28,645,405	0	94,901,182
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		0	0	0	0
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		0	0	0	0
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ		237	3919	174,802,151	11,053,884	530,899,795
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		1839	47,955,952	2,349,851	173,736,837
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		1666	114,306,350	8,221,183	316,687,316
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		144	4,035,146	0	9,046,276
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		270	8,504,703	482,850	31,429,366
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ		339	4211	166,933,927	1,863,320	549,018,414
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		1084	27,263,509	861,335	92,888,865
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		2320	93,645,150	961,507	318,111,450
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		393	26,886,016	0	69,416,279
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		414	19,139,251	40,478	68,601,819
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ		65	541	15,150,278	0	59,923,263
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		248	6,935,797	0	18,763,108
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		229	6,139,718	0	32,682,548
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		7	83,250	0	333,000
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		57	1,991,513	0	8,144,607
ΗΠΕΙΡΟΣ		294	1791	351,179,649	1,140,526	908,456,437
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		608	24,428,689	608,728	75,465,100
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		1003	319,749,667	531,798	810,608,933
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		19	671,664	0	1,696,864
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		161	6,329,630	0	20,685,540
ΘΕΣΣΑΛΙΑ		330	2112	72,811,128	6,243,568	298,967,141
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		861	27,111,491	1,538,882	107,966,626
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		721	22,438,870	3,629,280	108,614,262
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		125	9,677,766	0	24,804,492
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		405	13,583,001	1,075,406	57,581,762
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ		119	667	2,572,961	0	11,535,658
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		77	2,204,949	0	7,139,473
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		93	130,301	0	434,336
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		1	0	0	3,169,479
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		496	237,711	0	792,370

ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ		175	1928	63,253,347	3,074,342	233,067,831
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		441	14,673,859	35,569	54,346,510
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		469	14,491,798	0	52,114,116
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		298	13,845,796	0	36,182,857
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		720	20,241,893	3,038,773	90,424,347
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ		256	3080	138,809,794	5,737,506	501,182,552
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		725	18,895,665	906,672	82,753,787
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		1987	105,452,549	4,830,834	367,065,561
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		82	4,789,979	0	10,607,440
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		286	9,671,601	0	40,755,763
ΑΤΤΙΚΗ		100	2881	83,571,940	1,549,638	292,271,329
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		40	1,584,740	0	5,282,465
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		328	5,464,624	1,494,248	35,799,858
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		1388	46,568,277	5,500	139,661,038
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		1125	29,954,300	49,890	111,527,968
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ		147	1256	41,261,181	195,782	137,436,219
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		243	6,862,175	0	25,267,450
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		323	14,060,945	170,250	45,050,644
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		127	4,036,689	0	10,522,765
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		563	16,301,373	25,532	56,595,360
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ		95	483	17,554,115	1,505,874	54,010,064
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		65	1,621,835	0	4,328,805
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		139	4,792,062	1,505,874	15,744,848
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		65	2,280,851	0	6,423,507
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		214	8,859,368	0	27,512,904
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ		249	1542	61,358,798	752,216	263,505,649
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		119	3,521,567	0	9,177,084
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		219	12,036,781	752,216	35,038,872
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		245	10,100,508	0	27,543,664
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		959	35,699,942	0	191,746,029
ΚΡΗΤΗ		612	2651	83,325,991	624,412	340,372,124
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		675	555,000	0	1,850,000
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		831	25,011,306	213,554	91,502,241
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		297	16,315,952	410,858	50,577,639
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		848	41,443,733	0	196,442,244
ΣΥΝΟΛΟ		3107	31093	1,320,910,529	33,741,067	4,343,525,213
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		9717	203,295,094	6,301,037	726,943,666
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		11667	766,365,525	22,310,743	2,324,356,167
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		3191	139,291,894	416,358	389,985,300
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		6518	211,958,017	4,712,928	902,240,080

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

→ Ν. 3299/04

Με σκοπό την ενδυνάμωση της ισόρροπης ανάπτυξης, την αύξηση της απασχόλησης, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την προώθηση της τεχνολογικής αλλαγής και της καινοτομίας, την προστασία του περιβάλλοντος, την εξοικονόμηση ενέργειας και την επίτευξη της περιφερειακής σύγκλισης, το 2004 η Βουλή των Ελλήνων ψήφισε το Ν. 3299/04 “Κίνητρα Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη και την Περιφερειακή Σύγκλιση”, σύμφωνα με τον οποίο, «επιδιώκεται η δημιουργία ενός νέου θεσμικού πλαισίου παροχής ενισχύσεων προς ιδιωτικές επενδύσεις που θα υιοθετεί αποτελεσματικότερα κίνητρα και θα βελτιώνει τις διαδικασίες εφαρμογής τους έτσι ώστε να αποτελέσει ένα ουσιαστικό μέσο παρέμβασης, το οποίο παράλληλα με τα άλλα μέτρα οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής, θα συμβάλλει στην αύξηση των επενδύσεων και κατ’ επέκταση στην ανάπτυξη της οικονομίας¹²».

Ο νόμος αυτός, θεωρήθηκε ελκυστικός καθώς:

- Καταργεί πλέον την διάκριση σε νέους και παλαιούς φορείς,
- Προωθεί τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, παρέχοντας ως κίνητρο την επιδότηση του μισθολογικού κόστους των νέων θέσεων εργασίας,

¹² ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς την Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 3299/04, σελ 1.

- Παρέχει πρόσθετες ενισχύσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αναγνωρίζοντας την σημασία τους στην οικονομική δραστηριότητα και την συμβολή τους στην διεύρυνση της παραγωγικής βάσης,
- Το ποσοστό επιδότησης μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να ανέλθει μέχρι το 60% του προϋπολογισμού της επένδυσης,
- Η περίοδος υποβολής των αιτήσεων είναι ανοικτή για όλο το έτος,
- Επιδοτεί την αγορά γηπέδου από τις μικρές επιχειρήσεις για την υλοποίηση της επένδυσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ Ν. 3299/04 ΑΠΟ ΕΝΑΡΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΩΣ 30/6/2007 (α' φάση) Κατά Περιφέρεια και Τομέα Δραστηριότητας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΤΟΜΕΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔ. ΣΧΕΔΙΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ €	ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ €	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΑΤΤΙΚΗ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	17	63.706.527	20.922.797	88
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	1	1.580.000	363.400	10
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	30	99.571.142	32.557.946	286
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	136	642.446.105	212.276.699	1.992
	ΣΥΝΟΛΟ	184	807.303.774	266.120.842	2.376
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	209	392.832.969	198.538.723	1.065
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	29	26.217.641	13.112.824	45
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	32	50.399.827	26.727.541	110
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	12	22.297.351	11.318.043	77
	ΣΥΝΟΛΟ	282	491.747.788	249.697.131	1.297
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	302	562.281.890	244.701.069	2.102
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	19	13.875.800	6.325.670	59
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	97	310.748.467	130.036.372	698
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	103	267.581.919	97.023.011	779
	ΣΥΝΟΛΟ	521	1.154.488.076	478.086.122	3.638
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	77	160.966.539	74.577.027	374
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	7	6.570.432	3.118.966	19
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	27	47.059.255	22.579.918	144
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	7	4.024.117	1.818.326	43

	ΣΥΝΟΛΟ	118	218.620.343	102.094.237	580
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	237	231.262.785	94.657.454	672
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	5	3.025.000	1.351.250	4
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	91	125.871.885	51.102.949	490
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	38	93.406.519	35.476.427	314
	ΣΥΝΟΛΟ	371	453.566.189	182.588.080	1.480
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	168	422.772.917	139.076.231	979
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	8	6.932.000	2.454.700	19
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	35	86.549.045	30.997.404	213
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	26	111.901.901	41.184.570	225
	ΣΥΝΟΛΟ	237	628.155.863	213.712.905	1.436
ΗΠΕΙΡΟΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	142	135.993.553	66.746.573	502
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	45	30.425.603	13.788.372	84
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	47	95.617.559	47.467.134	228
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	15	26.861.779	14.157.355	101
	ΣΥΝΟΛΟ	249	288.898.494	142.159.434	915
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	167	187.228.824	72.467.002	330
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	16	17.510.916	6.862.003	35
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	89	529.379.939	236.472.664	1.213
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	8	10.999.853	4.327.692	46
	ΣΥΝΟΛΟ	280	745.119.532	320.129.361	1.624
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	226	293.775.053	129.190.558	703
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	13	20.199.655	9.253.488	96
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	35	98.096.780	44.219.878	215
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	18	49.183.316	21.377.324	88
	ΣΥΝΟΛΟ	292	461.254.804	204.041.248	1.102
ΚΡΗΤΗ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	376	279.275.483	101.910.711	892
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	36	28.653.500	10.760.400	126
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	227	675.160.962	246.410.894	1.193
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	31	59.410.153	23.315.770	258
	ΣΥΝΟΛΟ	670	1.042.500.098	382.397.775	2.469
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	18	13.471.667	5.558.812	60
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	1	1.310.000	524.000	4
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	107	291.222.632	125.204.652	492
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	4	18.141.268	8.570.507	11

	ΣΥΝΟΛΟ	130	324.145.567	139.857.971	567
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	42	28.443.955	14.707.125	278
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	5	2.579.844	1.367.038	5
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	45	107.250.290	58.586.721	215
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	9	9.154.951	4.907.708	16
	ΣΥΝΟΛΟ	101	147.429.040	79.568.592	514
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	30	69.525.513	22.164.410	127
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	2	1.498.589	599.436	1
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	195	1.132.500.601	517.856.985	2.216
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	8	15.421.693	7.585.420	24
	ΣΥΝΟΛΟ	235	1.218.946.396	548.206.251	2.368
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΙΟ ΚΑΙ ΔΙΣΑ (ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ)	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	2.011	2.841.537.675	1.185.218.492	8.172
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	187	160.378.980	69.881.547	507
	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	1.057	3.649.428.384	1.570.221.058	7.713
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	415	1.330.830.925	483.338.852	3.974
	ΣΥΝΟΛΟ	3.670	7.982.175.964	3.308.659.949	20.366

(Πηγή: από το site του ΥΠ.ΟΙ.ΑΝ. ependyseis.gr)

Ειδικότερα, στην Κεντρική Υπηρεσία του τ. Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, υποβλήθηκαν 1.229 επενδυτικά σχέδια. Από αυτά, 13 απορρίφθηκαν, 61 αποσύρθηκαν από τους ίδιους τους φορείς, ενώ 132 επενδυτικά σχέδια τέθηκαν στο αρχείο της Υπηρεσίας, ύστερα από απόφαση της Γνωμοδοτικής Επιτροπής.

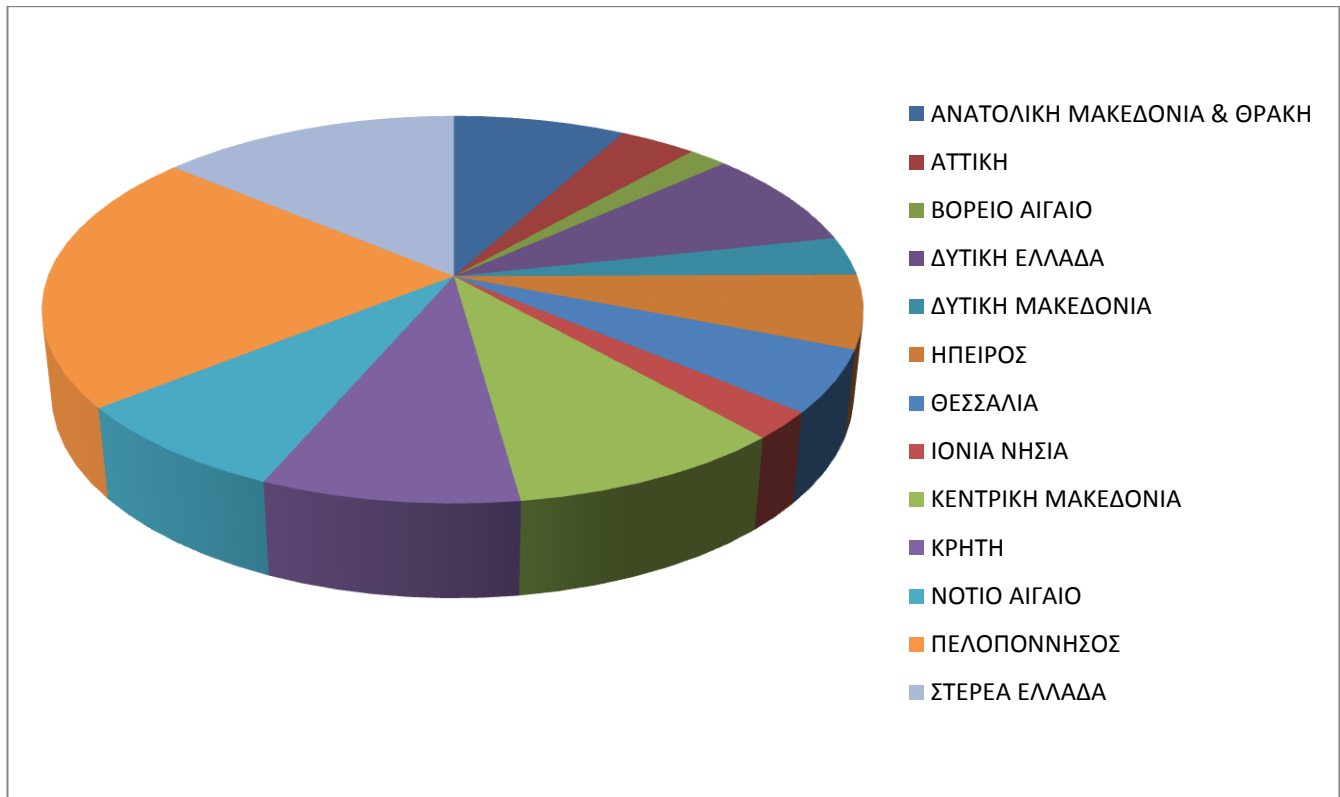
ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ Ν. 3299/04 ΑΠΟ 01/07/2007 ΕΩΣ 29/01/2010 (Β' φάση)

Κατά Περιφέρεια

Περιφέρεια	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων	Ύψος επένδυσης €	Ύψος επιχορήγησης €	Νέες Θέσεις (ΕΜΕ)
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	464	892,585,283	426,935,258	2,356
ΑΤΤΙΚΗ	194	672,672,400	189,420,699	1,133
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	219	199,909,378	97,266,180	268
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	298	982,719,904	443,751,199	913
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	277	461,264,143	173,540,431	492
ΗΠΕΙΡΟΣ	573	663,116,784	326,405,833	1,376

ΘΕΣΣΑΛΙΑ	539	716,391,964	277,332,341	1,481
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	83	287,995,441	122,879,664	830
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	779	1,375,849,466	501,968,874	2,261
ΚΡΗΤΗ	1103	1,331,345,652	461,879,190	5,749
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	265	1,223,412,268	416,882,704	1,400
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	1020	2,429,958,474	1,170,287,301	5,238
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	523	2,186,945,622	744,091,469	1,985
ΣΥΝΟΛΟ	6337	13,424,166,780	5,352,641,142	25,483

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ Ν. 3299/04 ΑΠΟ 01/07/2007 ΕΩΣ 29/01/2010 (Β' φάση)

Κατά Περιφέρεια και Τομέα Δραστηριότητας

Περιφέρεια	Τομέας Δραστηριότητας Επένδυσης	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων	Ύψος επένδυσης €	Ύψος επιχορήγησης €	Νέες Θέσεις (ΕΜΕ)
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	Δευτερογενής Τομέας	337	607,532,958	279,129,047	1,553
	Πρωτογενής Τομέας	62	76,162,767	35,179,774	165
	Τομέας Τουρισμού	45	127,848,011	66,911,263	304
	Τριτογενής Τομέας	20	81,041,548	45,715,174	334
	Σύνολο	464	892,585,283	426,935,258	2,356
ΑΤΤΙΚΗ	Δευτερογενής Τομέας	115	380,734,735	111,199,405	245
	Πρωτογενής Τομέας	2	1,896,400	663,740	7
	Τομέας Τουρισμού	26	102,998,291	26,079,104	520
	Τριτογενής Τομέας	51	187,042,974	51,478,449	361
	Σύνολο	194	672,672,400	189,420,699	1,133
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	Δευτερογενής Τομέας	137	86,953,733	40,106,471	96
	Πρωτογενής Τομέας	3	3,487,455	1,796,488	3
	Τομέας Τουρισμού	73	103,940,691	52,228,540	151
	Τριτογενής Τομέας	6	5,527,499	3,134,682	19
	Σύνολο	219	199,909,378	97,266,180	268
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	Δευτερογενής Τομέας	237	747,096,641	323,630,056	419
	Πρωτογενής Τομέας	11	24,868,862	12,952,074	48
	Τομέας Τουρισμού	31	138,920,513	72,418,204	250
	Τριτογενής Τομέας	19	71,833,889	34,750,866	196
	Σύνολο	298	982,719,904	443,751,199	913
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	Δευτερογενής Τομέας	158	337,840,705	118,051,232	288
	Πρωτογενής Τομέας	89	53,188,855	23,296,648	79
	Τομέας Τουρισμού	27	61,122,123	27,694,983	107
	Τριτογενής Τομέας	3	9,112,460	4,497,568	19
	Σύνολο	277	461,264,143	173,540,431	492
ΗΠΕΙΡΟΣ	Δευτερογενής Τομέας	242	219,385,087	103,795,020	467
	Πρωτογενής Τομέας	135	87,455,392	41,741,116	165
	Τομέας Τουρισμού	179	307,575,399	154,853,668	591
	Τριτογενής Τομέας	17	48,700,906	26,016,028	153
	Σύνολο	573	663,116,784	326,405,833	1,376
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	Δευτερογενής Τομέας	302	400,072,090	150,440,402	642
	Πρωτογενής Τομέας	100	79,352,215	32,913,600	117
	Τομέας Τουρισμού	107	166,473,048	64,696,203	390
	Τριτογενής Τομέας	30	70,494,611	29,282,136	332
	Σύνολο	539	716,391,964	277,332,341	1,481

ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	Δευτερογενής Τομέας	22	22,185,909	8,897,632	73
	Πρωτογενής Τομέας	0	0	0	0
	Τομέας Τουρισμού	59	259,208,312	111,135,866	746
	Τριτογενής Τομέας	2	6,601,220	2,846,166	12
	Σύνολο	83	287,995,441	122,879,664	830
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	Δευτερογενής Τομέας	588	771,152,657	289,637,399	960
	Πρωτογενής Τομέας	66	79,088,000	32,150,495	154
	Τομέας Τουρισμού	77	382,087,430	128,969,318	589
	Τριτογενής Τομέας	48	143,521,380	51,211,662	558
	Σύνολο	779	1,375,849,466	501,968,874	2,261
ΚΡΗΤΗ	Δευτερογενής Τομέας	726	448,658,847	165,497,522	561
	Πρωτογενής Τομέας	172	81,168,415	33,506,765	262
	Τομέας Τουρισμού	184	741,704,271	237,801,423	4,748
	Τριτογενής Τομέας	21	59,814,120	25,073,480	179
	Σύνολο	1103	1,331,345,652	461,879,190	5,749
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	Δευτερογενής Τομέας	92	94,330,932	33,833,976	63
	Πρωτογενής Τομέας	5	6,305,800	2,611,080	9
	Τομέας Τουρισμού	159	1,108,903,505	374,807,655	1,268
	Τριτογενής Τομέας	9	13,872,030	5,629,993	60
	Σύνολο	265	1,223,412,268	416,882,704	1,400
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	Δευτερογενής Τομέας	615	1,393,642,799	590,170,354	866
	Πρωτογενής Τομέας	44	66,540,320	31,792,111	167
	Τομέας Τουρισμού	331	894,650,683	505,827,042	3,897
	Τριτογενής Τομέας	30	75,124,672	42,497,794	308
	Σύνολο	1020	2,429,958,474	1,170,287,301	5,238
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	Δευτερογενής Τομέας	387	1,856,588,778	599,447,186	1,112
	Πρωτογενής Τομέας	33	57,688,964	24,394,733	130
	Τομέας Τουρισμού	83	168,574,317	80,099,860	419
	Τριτογενής Τομέας	20	104,093,563	40,149,690	325
	Σύνολο	523	2,186,945,622	744,091,469	1,985
ΣΥΝΟΛΟ		6337	13,424,166,780	5,352,641,142	25,483
	Δευτερογενής Τομέας	3958	7,366,175,871	2,813,835,702	7,344
	Πρωτογενής Τομέας	722	617,203,445	272,998,623	1,307
	Τομέας Τουρισμού	1381	4,564,006,593	1,903,523,128	13,979
	Τριτογενής Τομέας	276	876,780,871	362,283,689	2,853

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

Σημειώνεται ότι στην Κεντρική Υπηρεσία του τ. Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, υποβλήθηκαν 4.464 επενδυτικά σχέδια που αφορούσαν σε όλους τους τομείς (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή – τουρισμό). Από αυτά τα επενδυτικά σχέδια, 1.436 απορρίφθηκαν για διάφορους λόγους (έλλειψη ίδιας συμμετοχής, επιλεξιμότητας κ.λπ.) και 261 αποσύρθηκαν από τους ίδιους τους φορείς, ενώ 37 επενδυτικά σχέδια τέθηκαν στο αρχείο της Υπηρεσίας, ύστερα από απόφαση της Γνωμοδοτικής Επιτροπής.

→ N. 3908/11

Σε μία ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδο για την ελληνική οικονομία και με στόχο την αναπτυξιακή επανεκκίνηση με την προώθηση βιώσιμων επενδύσεων, ψηφίζεται ο νέος επενδυτικός Ν. 3908/11 “Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή”, ο οποίος επιδιώκει “την αύξηση των επενδύσεων, την αναδιάρθρωση του παραγωγικού δυναμικού, την αύξηση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, την βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών και την αναστροφή της φυγής κεφαλαίων στο εξωτερικό¹³”. Ιδιαίτερη έμφαση έδωσε σε Επιχειρήσεις Νέων έως 40 ετών, σε συνέργειες μεταξύ Μικρών και Μεσαίων επιχειρήσεων τοπικής εμβέλειας και σε τεχνολογικά καινοτόμες επιχειρήσεις. Προέβλεπε δέσμη κινήτρων με συνδυασμό επιχορήγησης - επιδότησης leasing - φοροαπαλλαγής και χαμηλότοκα δάνεια μέσω ενός ειδικού ταμείου, του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας & Ανάπτυξης (ETEAN).

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του σχεδίου νόμου «Το προτεινόμενο σχέδιο νόμου εισάγεται σε μία ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδο για την ελληνική οικονομία. Η αναπτυξιακή επανεκκίνηση με την προώθηση βιώσιμων επενδύσεων είναι επιτακτική ανάγκη, για την ικανοποίηση της οποίας απαιτούνται συντονισμένες παρεμβάσεις με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της περιφερειακής συνοχής.

Ο αναπτυξιακός νόμος αποτελεί το κύριο μέσο για την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων, έχει ευρύτατη επιρροή στον επιχειρηματικό κόσμο, ενώ παράλληλα αποτυπώνει τις εκάστοτε πολιτικές επιλογές για το περιεχόμενο και τους στόχους της αναπτυξιακής διαδικασίας της χώρας.

Απαιτείται επομένως αξιοποίηση και συντονισμός των διαθέσιμων πόρων που προέρχονται κυρίως από τα Προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.), ώστε αυτά να λειτουργούν ενιαία για την αναδιάρθρωση της παραγωγικής

¹³ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς την Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 3908/11, ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ, σελ. 35.

βάσης και τον μετασχηματισμό των ελληνικών περιφερειών σε εξωστρεφείς οικονομίες ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών¹⁴».

Σύμφωνα δε με την Έκθεση επί του Νομοσχεδίου της Β' Διεύθυνσης Επιστημονικών Μελετών της Βουλής των Ελλήνων «Σκοπός των προτεινόμενων ρυθμίσεων είναι «η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μέσω της διαμόρφωσης καθεστώτων ενίσχυσης των επενδύσεων, με τα οποία βελτιώνεται η επιχειρηματικότητα, η τεχνολογική ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και η περιφερειακή συνοχή, και προωθούνται η πράσινη οικονομία, η αποτελεσματική λειτουργία των διαθέσιμων υποδομών και η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας¹⁵».

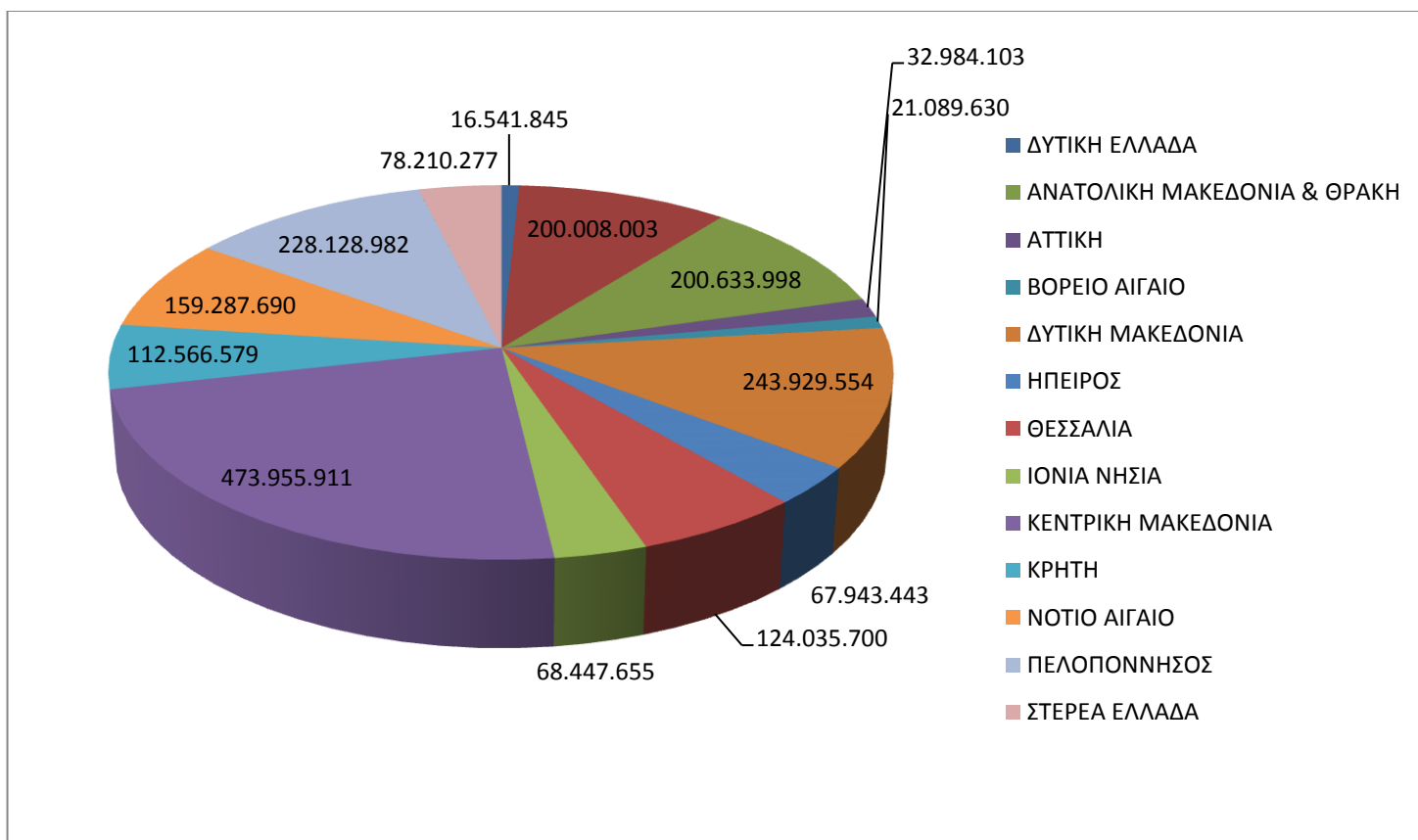
Βλέπουμε λοιπόν ότι από την ένταξη της χώρας στην (τότε) Ε.Ο.Κ., έχουν εκδοθεί τέσσερις αναπτυξιακοί νόμοι, περίπου ένας ανά οκταετία. Στο μεσοδιάστημα μεταξύ των εκδόσεων νέων αναπτυξιακών νόμων, ψηφίζονται τροποποιητικοί νόμοι, όπως για παράδειγμα ο Ν. 3522/06, που είναι τροποποιητικός του Ν. 3299/04. Η εκάστοτε κυβέρνηση θεσπίζει νέο θεσμικό πλαίσιο και καθεστώς κινήτρων, το οποίο αποτυπώνει τις ανάγκες της κοινωνίας, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί από το περιβάλλον, σε συνδυασμό με τις πολιτικές που θέλει να ασκήσει και με τους περιορισμούς που τίθενται από τους κανόνες και τις πολιτικές της ΕΕ, κυρίως στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού, καταλήγοντας στον εν ισχύ Ν. 4399/16.

¹⁴ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς την Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 3908/11, σελ. 1.

¹⁵ Β' Δ/ση Επιστημονικών Μελετών, Βουλή των Ελλήνων, ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ 3908/11, «Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα ...», σελ. 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ Ν. 3908/11
ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

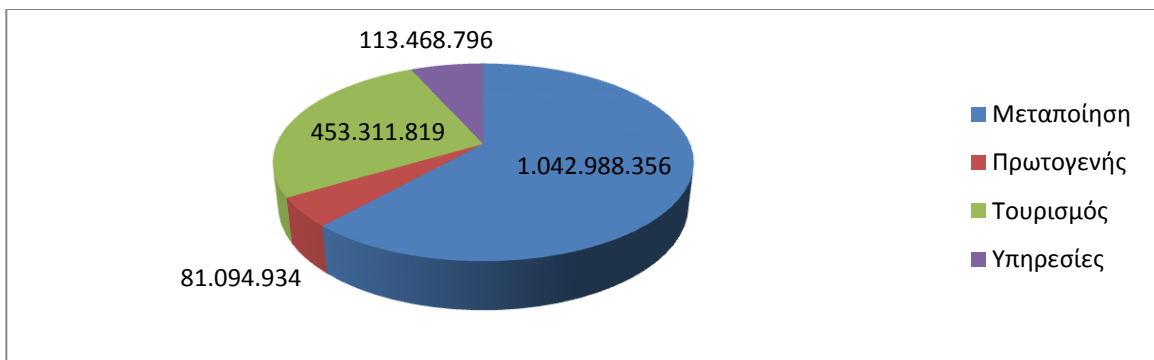
Περιφέρεια	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων	Υψος επένδυσης €	Υψος επιχορήγησης €	Υψος επιδότησης Χρηματοδοτικής Μίσθωσης €	Υψος Φορολογικής Απαλλαγής	Νέες Θέσεις (ΕΜΕ)
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	41	41,414,673	16,541,845	628,000	3,221,895	111
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	130	538,492,459	200,633,998	889,578	24,772,596	485
ΑΤΤΙΚΗ	65	265,279,036	32,984,103	1,804,203	13,056,164	487
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	21	52,912,430	21,089,630	262,413	2,747,882	95
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	136	637,027,133	243,929,554	480,040	18,168,907	436
ΗΠΕΙΡΟΣ	71	185,115,255	67,943,443	0	13,030,219	171
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	116	482,399,995	124,035,700	4,885,344	43,197,618	651
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	56	169,224,193	68,447,655	0	6,280,120	235
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	423	1,454,896,264	473,955,911	9,798,333	64,608,755	1,954
ΚΡΗΤΗ	152	402,049,021	112,566,579	2,950,808	25,400,839	585
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	125	704,153,640	159,287,690	0	11,260,571	670
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	136	732,897,949	228,128,982	1,253,766	28,308,313	923
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	131	505,046,809	78,210,277	3,677,951	14,608,925	463
ΣΥΝΟΛΟ	1261	5,720,948,661	1,690,863,905	20,882,460	248,277,408	6,143

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ Ν. 3908/11
Κατά τομέα δραστηριότητας

Κλάδος	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων	Ύψος Επένδυσης €	Ύψος Επιχορήγησης €	Ύψος Επιδότησης Χρηματοδοτικής Μίσθωσης €	Ύψος Φορολογικής Απαλλαγής	Νέες Θέσεις (ΕΜΕ)
Μεταποίηση	742	3,646,590,075	1,042,988,356	20,651,048	183,029,190	2,379
Πρωτογενής	158	244,704,675	81,094,934	231,413	11,261,078	657
Τουρισμός	266	1,404,472,964	453,311,819	0	30,929,619	2,163
Υπηρεσίες	95	425,180,948	113,468,796	0	23,057,520	944
ΣΥΝΟΛΟ	1261	5,720,948,661	1,690,863,905	20,882,460	248,277,408	6,143

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

➔ Ν. 4399/16

Η κυβερνητική αλλαγή αλλά και η διαφοροποίηση των ορίων ενισχύσεων από πλευράς ΕΕ, επέβαλε την ανάγκη ψήφισης νέου νόμου, προκειμένου να αποτυπωθεί αφ' ενός μεν η τρέχουσα κυβερνητική πολιτική και αφ' ετέρου να ληφθούν υπόψη οι νέοι κανόνες της ΕΕ (χάρτης περιφερειακών ενισχύσεων 2014-2020) και να εναρμονισθούν τα εθνικά καθεστώτα κινήτρων σε αυτά της ΕΕ. Η αποτίμηση των δύο προηγούμενων αναπτυξιακών νόμων, οι οποίοι εφαρμόστηκαν από το 2004 μέχρι σήμερα, θεωρήθηκαν κρίσιμης σημασίας στο σχεδιασμό του νέου αναπτυξιακού νόμου 4399/16 “Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας - Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου...”, ο οποίος θα έπρεπε να λάβει υπόψη τα εξής:

1. Την αναγκαιότητα να αποτελέσει ουσιαστικό εργαλείο ανάπτυξης μέσω της ενίσχυσης της επενδυτικής δραστηριότητας λαμβάνοντας υπόψη την δύσκολη οικονομική συγκυρία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας
2. Το ισχύον κοινοτικό πλαίσιο σε ότι αφορά στις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα
3. Τα αποτελέσματα, τα επιτεύγματα αλλά και τα προβλήματα των προηγούμενων νόμων τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπίσει.

Όπως αναφέρεται στην Αιτιολογική Έκθεση, “το παρόν σχέδιο νόμου συνιστά έναν από τους βασικούς άξονες ανταπόκρισης της χώρας στις εξαιρετικά κρίσιμες προκλήσεις

που τίθενται τόσο από το διεθνές περιβάλλον, όσο και από τη διάρθρωση του εγχώριου παραγωγικού συστήματος¹⁶.

Κατά την 1η πρόσκληση υποβολής αιτημάτων για υπαγωγή στον νόμο (λήξη προθεσμίας 30-1-2017), υποβλήθηκαν

- 821 επενδυτικά σχέδια συνολικού ύψους 2,2 δις ευρώ,
- το μεγαλύτερο μέρος των επενδυτικών σχεδίων (41,3%) αιτούνται φορολογικής απαλλαγής,
- το 65% των επενδυτικών σχεδίων και το 51,3% του συνολικού ύψους των επενδύσεων αφορούν στη βιομηχανία (κυρίως τον κλάδο της αγροτοδιατροφής) και μικρός αριθμός επενδύσεων στα logistics,
- τα επενδυτικά σχέδια στον τουρισμό, αποτελούν το 35% των επενδυτικών σχεδίων και το 48,7% του συνολικού ύψους επενδύσεων.

Συμπερασματικά, ο εκάστοτε αναπτυξιακός νόμος αποτελεί το κύριο μέσο για την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων, έχει ευρύτατη επιρροή στον επιχειρηματικό κόσμο, ενώ παράλληλα αποτυπώνει τις εκάστοτε πολιτικές επιλογές για το περιεχόμενο και τους στόχους της αναπτυξιακής διαδικασίας της χώρας.

Συγκριτική ανάλυση των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο των τριών αναπτυξιακών νόμων 2601/98, 3299/04 και 3908/11.

Το κοινό χαρακτηριστικό όλων των αναπτυξιακών νόμων της τελευταίας εικοσαετίας, ήταν η οικονομική ανάπτυξη της χώρας, και κυρίως η ολοκλήρωση της αναδιοργάνωσης της εθνικής οικονομίας, η ενίσχυση της περιφερειακής βιομηχανίας και ταυτόχρονα η καταπολέμηση της ανεργίας και η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού.

Τα παρεχόμενα κίνητρα, είτε κεφαλαιακά είτε φορολογικά, αποσκοπούσαν στην περιφερειακή ανάπτυξη και συνοχή και οι αναπτυξιακοί νόμοι ακολουθούσαν τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τις Περιφερειακές ενισχύσεις.

¹⁶ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς την Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 4399/16, σελ. 1.

Επιλέξιμες ήταν, επενδύσεις σχεδόν όλων των παραγωγικών κλάδων και εξαιρούταν μόνο, ορισμένοι κλάδοι υπηρεσιών όπως το εμπόριο και οι χρηματοοικονομικές.

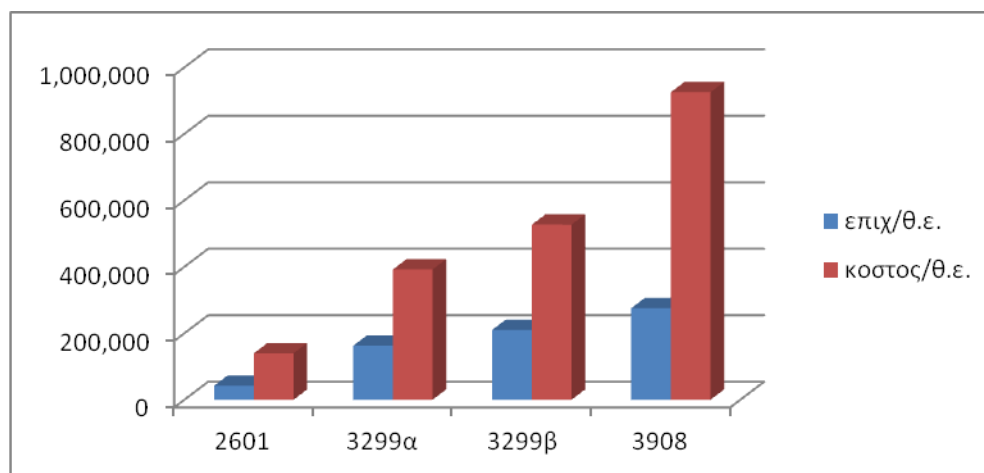
Το βασικό κριτήριο αξιολόγησης ήταν η απόδοση των επενδύσεων και ακολουθούσε η δημιουργία θέσεων εργασίας.

Από τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν, προκύπτει, όπως παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες και το σχετικό γράφημα, ότι:

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ν. 2601/98, 3299/04 και 3908/11

	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων	Νέες Θέσεις (ΕΜΕ)	Υψος Επιχορήγησης €	Υψος Επένδυσης €	επιχορήγηση/θ.ε.	κόστος/θ.ε.
2601	3.107	31,093	1,320,910,529	4,343,525,213	42,483	139,695
3299α	3.670	20,366	3,308,659,949	7,982,175,964	162,458	391,933
3299β	6.337	25,483	5,352,641,142	13,424,166,780	210,052	526,799
3908	1.261	6,143	1,690,863,905	5,683,634,615	275,240	925,185

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

- Το ποσό της επιχορήγησης και του κόστους των επενδύσεων ανάμεσα στους δύο τελευταίους νόμους, έχει δραστική μείωση λόγω της οικονομικής κρίσης.
- Είναι εμφανής η διαφοροποίηση ανάμεσα στους δύο τελευταίους νόμους από άποψη μείωσης

α) αριθμού επενδυτικών σχεδίων, που αναδεικνύει την οικονομική κρίση που διέρχεται η χώρα, την περιστολή των δημόσιων δαπανών και τα περιορισμένα δημοσιονομικά περιθώρια, με αποτέλεσμα τα επενδυτικά κίνητρα να μην αποτελούν πλέον πρόκληση ή παρακίνηση για την ανάληψη μιας επιχειρηματικής δράσης (ΠΙΝΑΚΑΣ 8).

β) δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, με αποτέλεσμα να ελαχιστοποιείται η συμβολή στην τόνωση της απασχόλησης (ΠΙΝΑΚΑΣ 8).

-Το κόστος, ανά δημιουργούμενη θέση εργασίας, ήταν ιδιαίτερα υψηλό και συνεχώς αυξανόμενο ακολουθώντας την τιμαριθμική άνοδο (ΠΙΝΑΚΑΣ 8).

-Το κόστος των επενδύσεων ανά περιφέρεια, ακολούθησε το ύψος του ορίου των ενισχύσεων (ΠΙΝΑΚΑΣ 11).

Το γεγονός αυτό ήταν αναμενόμενο και επιδιωκόμενο, δεδομένου ότι το ύψος της ενίσχυσης είναι αντιστρόφως ανάλογο του ΑΕΠ της κάθε Περιφέρειας.

Σημαντικό ρόλο επίσης διαδραμάτισε και το επίπεδο των υποδομών της κάθε Περιφέρειας και η ευκολία πρόσβασης στις αγορές, γεγονός που δικαιολογεί το μεγάλο ύψος των επενδύσεων στην Κεντρική Μακεδονία.

Αξιοσημείωτη είναι η διαφοροποίηση της περιφερειακής κατανομής των ενισχύσεων που παρατηρείται στη β' φάση του Ν. 3299/04 και αποδίδεται στην υπαγωγή στον εν λόγω νόμο των φωτοβολταϊκών πάρκων (ΠΙΝΑΚΑΣ 9). Η διαφοροποίηση αυτή είναι περισσότερο εμφανής στα στοιχεία, όπως παρουσιάζονται ανά κλάδο (ΠΙΝΑΚΑΣ 10, στήλη 3299β).

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ν. 2601/98, 3299/04 και 3908/11

Κατανομή ενισχύσεων κατά Περιφέρεια

	2601/98	3299α	3299β	3908/11
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ- ΘΡΑΚΗ	530,899,795	491,747,788	892,585,283	538,492,459
ΑΤΤΙΚΗ	549,018,414	807,303,774	672,672,400	265,279,036
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	59,923,263	147,429,040	199,909,378	52,912,430
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	908,456,437	461,254,804	982,719,904	41,414,673
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	298,967,141	218,620,343	461,264,143	637,027,133
ΗΠΕΙΡΟΣ	11,535,658	288,898,494	663,116,784	185,115,255
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	233,067,831	453,566,189	716,391,964	482,399,995
ΙΟΝΙΑ	501,182,552	324,145,567	287,995,441	169,224,193
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	292,271,329	1,154,488,076	1,375,849,466	1,454,896,264
ΚΡΗΤΗ	137,436,219	1,042,500,098	1,331,345,652	402,049,021
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	54,010,064	1,218,946,396	1,223,412,268	704,153,640
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	263,505,649	745,119,532	2,429,958,474	732,897,949
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	340,372,124	628,155,863	2,186,945,622	505,046,809
ΣΥΝΟΛΟ	4,180,646,475	7,982,175,964	13,424,166,780	6,170,908,855

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

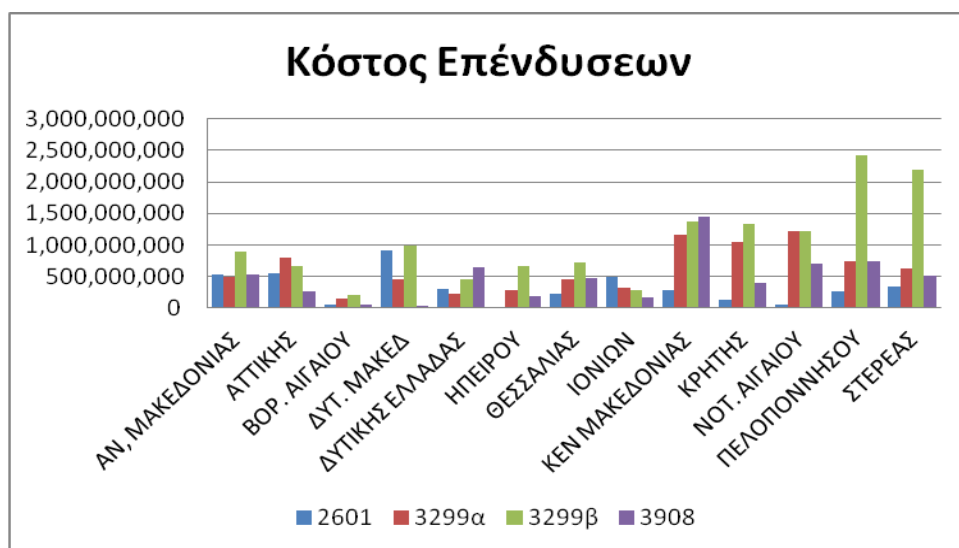
- Ο πρωτογενής τομέας και οι υπηρεσίες, υστερούν σημαντικά λόγω του ότι αφορούν επενδύσεις μικρής έντασης κεφαλαίου (ΠΙΝΑΚΑΣ 10).
- Σημαντική είναι η μείωση των επενδύσεων στον πρωτογενή τομέα στους Ν. 3299/04 και 3908/11 σε σχέση με τον Ν. 2601/98, που οφείλεται στη στροφή σε αποδοτικότερες επενδύσεις (ΠΙΝΑΚΑΣ 10).

ΠΙΝΑΚΑΣ 10
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ν. 2601/98, 3299/04 και 3908/11
Επενδυτικό κόστος ανά κλάδο

ΤΟΜΕΑΣ	2601/98	3299α	3299β	3908/11
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	2,324,356,167	2,841,537,675	7,366,175,871	3,646,590,075
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	726,943,666	160,378,980	617,203,445	244,704,675
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	902,240,080	3,649,428,384	4,564,006,593	1,404,472,964
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	389,985,300	1,330,830,925	876,780,871	425,180,948
ΣΥΝΟΛΟ	4,343,525,213	7,982,175,964	13,424,166,780	5,720,948,661

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

ΠΙΝΑΚΑΣ 11
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ν. 2601/98, 3299/04 και 3908/11
Επενδυτικό κόστος ανά Περιφέρεια

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ – Δημόσια Πολιτική (Διαμόρφωση - Λήψη Απόφασης - Εργαλεία).

2.1. Διαμόρφωση εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής

Η διαμόρφωση μιας εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής, έχει μεν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της σε κάθε περίοδο, αλλά «σταθερή επιδίωξη της εκάστοτε κυβέρνησης, είναι ο μετασχηματισμός του θεσμικού πλαισίου, ώστε να παρακινηθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία, εγχώρια και διεθνής, να προβεί σε επενδύσεις (Ψαλιδόπουλος Μ., 2014). Βασικοί δρώντες στην αναπτυξιακή διαδικασία είναι το Κράτος με τα διάφορα ευεργετήματα - κίνητρά του αφ' ενός και η ιδιωτική επιχειρηματική δράση αφ' ετέρου. Ο βαθμός συνεργασίας αυτών των δύο παραγόντων κατ' αρχήν, ήτοι *“το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης (διάδρασης) των επιθυμιών και αποφάσεων αυτών που αποφασίζουν και διαχειρίζονται τη δημόσια πολιτική με αυτές των κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων που συμμετέχουν στην παραγωγή της πολιτικής”* (Αλεξόπουλος Άρης, 2014) και της κοινωνικής συμμετοχής κατά δεύτερον, καθορίζει και την επιτυχία της συγκεκριμένης πολιτικής και την επίτευξη των προκαθορισμένων και ει δυνατόν ποσοτικοποιημένων στόχων.

Σ' αυτή τη σχέση, και όσο διαρκεί η χάραξη της πολιτικής, παρεμβαίνουν κοινωνικοί εταίροι, παραγωγικοί φορείς, περιβαλλοντικές οργανώσεις, εκπαιδευτικά ιδρύματα, ΜΜΕ, ενώσεις πολιτών, υπηρεσιακοί παράγοντες κλπ., ώστε οιαδήποτε απόφαση να αποτελέσει όσο το δυνατόν προϊόν συναίνεσης, συνεργασίας, συναπόφασης και συμπαραγωγής. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι «η διαδικασία αυτή, στο πλαίσιο κατάρτισης του ισχύοντος Ν. 4399/2016, διήρκεσε 7 μήνες, με συμμετοχή 70 περίπου φορέων και επεξεργασία 160 εισηγήσεων και 453 σχολίων¹⁷».

Μέχρι να θεσμοθετηθεί η διαδικασία της διαβούλευσης, η διαμόρφωση των αναπτυξιακών πολιτικών, γινόταν ως επί το πλείστον με άτυπο τρόπο, μη θεσμικά οργανωμένο και κατοχυρωμένο, πολλάκις με την μη συμμετοχή των υπεύθυνων για την

¹⁷ ΑΠΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 4399/16, σελ.. 127.

εφαρμογή. Με την δημοσιοποίηση του πρώτου κειμένου του σχεδίου νόμου και μέχρι να κατατεθεί, φορείς αλλά και μεμονωμένες επιχειρήσεις στέλνανε υπομνήματα και προτάσεις στην πολιτική και διοικητική ηγεσία, ανάλογα με τα συμφέροντά τους, οι οποίες μελετούνταν από τους αρμόδιους και άλλες γίνονταν δεκτές άλλες όχι.

Παραγωγικοί φορείς και κοινωνικοί εταίροι όπως, ο ΣΕΒ, ο ΣΒΒΕ, η ΓΣΕΕ, ο ΣΕΤΕ, Επιμελητήρια, Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών κλπ, έστειλαν προς τον αρμόδιο Υπουργό τις προτάσεις τους για την αναμόρφωση του εκάστοτε αναπτυξιακού νόμου και την κατάρτιση νέου θεσμικού πλαισίου. Για παράδειγμα ο ΣΕΒΕ θεωρούσε επιτακτική την ενίσχυση των εξαγωγικών επιχειρήσεων μέσω της στήριξης του αναπτυξιακού νόμου και αμφισβητούσε τον ρόλο των τραπεζών ως ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης. Ο ΣΕΤΕ θεωρούσε ότι «στην περίπτωση του τουρισμού, ανεξάρτητα αν οι επιλέξιμες δραστηριότητες καλύπτουν όλους τους τομείς / κλάδους, τα κριτήρια και η εφαρμογή τους πρέπει να ακολουθούν ιδιαίτερη λογική¹⁸».

Κύρια επιδίωξη του ΣΕΒ κατά το 1971 αποτέλεσε η χάραξη μακρόπνοης βιομηχανικής πολιτικής, με ορίζοντα το 1981, έτος οριστικής ένταξης της χώρας στην ΕΟΚ. Ωστόσο, το έτος αυτό επεφύλασσε ένταση στις σχέσεις του ΣΕΒ με το απριλιανό καθεστώς: Το Ν.Δ.1078/1971 «περί φορολογικών και άλλων τινών μέτρων προς ενίσχυσιν της περιφερειακής αναπτύξεως», το οποίο εξαγγέλθηκε απροειδοποίητα, χωρίς να προηγηθούν διαβουλεύσεις με τον ΣΕΒ, προκάλεσε τη ζωνηρή αντίδραση του Συνδέσμου, ο οποίος τόνιζε ότι «αφ' ενός δεν είναι δυνατόν η βιομηχανική ανάπτυξις να στηρίζεται εις βραχυχρονίους θεωρήσεις, ουδέ εις αποφάσεις λαμβανομένας εκάστοτε ερήμην των φορέων της, αφ' ετέρου δε ότι καθεαυτά τα ληφθέντα μέτρα θα είχαν επιζημίους επιπτώσεις επί της εκβιομηχανίσεως [...] Η επιβαλλομένη προώθησις της περιφερειακής αναπτύξεως, η οποία δέον να στηριχθή εις έργα υποδομής, επιβάλλεται όπως συντελεσθή κατά τρόπον αποτρέποντα την ανακοπήν της βιομηχανικής αναπτύξεως της χώρας εν τω συνόλω της¹⁹».

¹⁸ HANIA.news, 2016

¹⁹ ΗΜΕΡΗΣΙΑ, 2007

Με το πέρασμα των χρόνων, τον εκσυγχρονισμό γενικότερα των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, την αναγκαιότητα της ευρείας κοινωνικής συμμετοχής και της διαφάνειας στις διαδικασίες της ακολουθούμενης δημόσιας πολιτικής, ώστε να εξασφαλιστεί όσο το δυνατόν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, τους περιορισμούς των ευρωπαϊκών πολιτικών, ο διάλογος αυτός, όχι μόνον θεσμοθετήθηκε με την μορφή συγκεκριμένης, επίσημης και υποχρεωτικής διαδικασίας, αλλά διεύρυνε το πεδίο συμμετοχής, αφού δύναται μέσω αυτής, ο πολίτης να εκφράσει απόψεις, προτάσεις, ενστάσεις. Σύμφωνα με τον Ν.4048/12 «*Ρυθμιστική Διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και Μέσα Καλής Νομοθέτησης*», η διαβούλευση επιτυγχάνεται με τη δημοσιοποίηση, με πρόσφορα μέσα, της σχεδιαζόμενης ρύθμισης, με σκοπό την έγκαιρη ενημέρωση και συμμετοχή σε αυτήν των πολιτών, κοινωνικών φορέων και κάθε ενδιαφερομένου, ο οποίος έχει τη δυνατότητα πλέον να αναρτήσει τα σχόλιά του στο διαδικτυακό τόπο της δημόσιας διαβούλευσης (opengov.gr) όπου έχουν αναρτηθεί και οι σχετικές προς σχολιασμό ρυθμίσεις.

Επισημαίνεται ότι, στο πλαίσιο της υποχρέωσης της Χώρας μας ως μέλος της ΕΕ να τηρεί και να σέβεται το κοινοτικό δίκαιο, οφείλει οι πολιτικές της και κυρίως τα καθεστώτα κινήτρων που θεωρούνται κρατικές ενισχύσεις, να είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά, με συνέπεια όχι μόνο να πρέπει να συνεργάζεται στενά με την Επιτροπή της ΕΕ και κατά τη διαδικασία επεξεργασίας κάθε νέου πλαισίου αλλά, να κοινοποιεί και να δημοσιεύει συγκεκριμένες δράσεις ενίσχυσης.

2.2. Λήψη απόφασης στο πλαίσιο της αναπτυξιακής πολιτικής.

Η λήψη σωστών αποφάσεων δεν είναι απλή και εύκολη διανοητική λειτουργία, αφού συνήθως κάθε απόφαση απαιτεί το συνδυασμό ενός μεγάλου αριθμού πληροφοριών, γνώσεων, χαρακτηριστικών προσωπικότητας, ικανοτήτων, τεχνικών, υποδομής κλπ.. Επιπλέον, διαταράσσει ισορροπίες, προκαλώντας μικρές ή μεγάλες συγκρούσεις, και οδηγεί σε αποτελέσματα, τα οποία μπορούν να προσδιοριστούν μόνο με μικρή συνήθως πιθανότητα.

Οντότητες, είτε άτομα είτε συλλογικά υποκείμενα, κοινωνικές και οικονομικές ομάδες με διαφορετικές αντιλήψεις και συμφέροντα, αποτελούν μοχλούς πίεσης και στρατηγικές

επηρεασμού της κάθε κυβέρνησης και σε όλα τα στάδια εφαρμογής ενός νομοθετήματος, αφού όλοι αποβλέπουν να προωθήσουν στην κυβερνητική ατζέντα *“το πρόβλημά τους ή τη λύση του”*.

Η διαδικασία λήψης απόφασης στο πλαίσιο της αναπτυξιακής πολιτικής, ουσιαστικά είναι κυβερνητική απόφαση ληφθείσα σε κεντρικό επίπεδο (Πρωθυπουργός, Υπουργικό Συμβούλιο). Βεβαίως, έχει προηγηθεί το στάδιο που περιγράψαμε προηγουμένως, της ευρείας συμμετοχής, στην προσπάθεια να εξασφαλιστεί η επιτυχημένη λήψη απόφασης που θα οδηγήσει στην επίτευξη των εκάστοτε πολιτικών στόχων. Επειδή όμως οι δημόσιες πολιτικές αποτελούν ένα μείγμα στόχων αλλά και συμφερόντων, *“κάποιες επιλογές ή πληροφορίες μπορεί να μη ληφθούν υπόψη επειδή συγκρούονται με βαθιές αποκρυσταλλωμένες απόψεις, αξίες, συμφέροντα και στόχους”* (Λαδής Στ. – Νταλάκου Βασ., 2010).

Σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αυτή παίζει το ιδεολογικό υπόβαθρο και ο ιδεολογικός προσανατολισμός των φορέων άσκησης δημόσιας εξουσίας, στοιχεία βασικά που προσδιορίζουν/ επηρεάζουν το περιεχόμενο της αναπτυξιακής πολιτικής.

Παρόλο που η ψήφιση ενός νόμου δεν σημαίνει κατ’ανάγκη και την εφαρμογή του, συνήθως οι αναπτυξιακοί νόμοι είναι νομοθετήματα άμεσης εφαρμογής, αφού «οι ουσιαστικές ρυθμίσεις εντάσσονται στο κείμενο του νόμου, αφήνοντας στον κανονιστικό νομοθέτη δευτερεύουσες ρυθμίσεις και παραπέμποντας σε προεδρικό διάταγμα ρύθμιση θεμάτων διαδικασίας²⁰».

2.3. Εργαλεία Αναπτυξιακής Πολιτικής.

“Εργαλείο πολιτικής” θεωρείται οτιδήποτε χρησιμοποιείται ή θα μπορούσε δυνητικά να χρησιμοποιηθεί για να βοηθήσει στην επίτευξη ενός ή περισσότερων σκοπών (Λαδής Στ. – Νταλάκου Βασ., 2010).

«Η έννοια “εργαλεία” για την περίπτωση εφαρμογής της αναπτυξιακής πολιτικής, περιλαμβάνει κυρίως τα χρηματοοικονομικά προνόμια - κίνητρα, όπως αυτά ορίζονται με τη στενή τους έννοια και αναφέρονται σε πόρους που μεταβιβάζονται έμμεσα ή άμεσα

²⁰ ΑΓΠΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 3908/11, σελ. 2.

στις επιχειρήσεις και έτσι δημιουργούν ευνοϊκές προϋποθέσεις, για την ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (Αλεξιάκης Π., Κατριβέσης Β., 1992), «αφού θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ανταμοιβή, η οποία προορίζεται για την πρόκληση ή την παρακίνηση μιας ιδιωτικής επιχειρηματικής δράσης²¹».

Οι επενδύσεις και η υλοποίησή τους γίνεται, διότι η ιδιωτική πρωτοβουλία αποσκοπεί στην, σε ορισμένο χρονικό διάστημα, είσπραξη του επενδυθέντος κεφαλαίου προσαυξημένο μάλιστα, κατά ένα ποσό που αντιστοιχεί σε κάποιο κέρδος. Η υλοποίηση όμως, επενδύσεων απαιτεί την ύπαρξη κάποιων προϋποθέσεων, η έλλειψη των οποίων λειτουργεί ανασταλτικά στην επενδυτική απόφαση.

Συνεπώς, σε αυτές τις περιπτώσεις είναι αναγκαία η ύπαρξη (ή θέσπιση) συγκεκριμένων επενδυτικών κινήτρων προς αναπλήρωση των ελλειπουσών προϋποθέσεων, αποτελώντας ένα αναγκαίο και πρόσφορο μέσο για την αντιμετώπιση οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων και ανταμοιβή για την πρόκληση ή την παρακίνηση μιας ιδιωτικής επιχειρηματικής δράσης.

Η κρατική παρέμβαση, μια έκφραση της οποίας είναι και η εφαρμογή των χρηματοοικονομικών κινήτρων, αποβλέπει στην επίτευξη των μακροοικονομικών στόχων, διορθώνοντας την ανισορροπία ή την αστάθεια που δημιουργείται κατά τη λειτουργία των ανταγωνιστικών αγορών (Αλεξιάκης Π., Κατριβέσης Β., 1992).

Στα σημαντικότερα κίνητρα που προβλέπουν διαχρονικά οι αναπτυξιακοί νόμοι και όπως περιγράφονται σ' αυτούς, περιλαμβάνονται

- η φορολογική απαλλαγή που συνίσταται στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των πραγματοποιούμενων προ φόρων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Το ποσό του φόρου που απαλλάσσεται συνιστά ισόποσο αφορολόγητο αποθεματικό.
- Η επιχορήγηση που συνίσταται στη δωρεάν παροχή από το Δημόσιο χρηματικού ποσού για την κάλυψη τμήματος της ενισχυόμενης δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου.

²¹ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 4399/16,, σελ. 2.

- Η επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση καινούριου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.
- Η επιδότηση του επιτοκίου τραπεζικών δανείων, που έχουν ληφθεί για την πραγματοποίηση της επένδυσης.
- Οι αυξημένες αποσβέσεις.
- Η επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης.

Όλες οι μορφές ενισχύσεων μπορούν να παρέχονται μεμονωμένα ή συνδυαστικά.

Αξίζει να αναφερθούν κίνητρα παλαιότερων αναπτυξιακών νόμων, προσαρμοσμένα επίσης στις ανάγκες της εποχής, όπως π.χ. το σχετικό άρθρο του Ν. 849/78, σύμφωνα με το οποίο “προς διευκόλυνσιν της εν τη χώρα γεωγραφικής κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, δύναται να καταβάλλονται υπό του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού... επίδομα μετεγκαταστάσεως, επίδομα ενοικίου²²” και άλλες συναφείς παροχές προς κάλυψη δαπανών μετακίνησης και στέγασης, σε περιοχές που διαπιστώνονται ελλείψεις προσφοράς εργασίας

Από τις ασκηθείσες πολιτικές διαπιστώνουμε ότι στα πρώτα χρόνια, τα οικονομικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν φορολογικές απαλλαγές επί των κερδών και αυξημένες αποσβέσεις. Αργότερα, θεσπίστηκαν και άλλες εναλλακτικές λύσεις όπως ο θεσμός της επιχορήγησης (δωρεάν κεφαλαιακή ενίσχυση εκ μέρους του δημοσίου), η επιδότηση επιτοκίου και χρηματοδοτικής μίσθωσης, κλπ.

Η επιλογή των εργαλείων της αναπτυξιακής πολιτικής δεν είναι τυχαία. «Προσδιορίζεται από τους διαθέσιμους πόρους, τις πολιτικές πιέσεις, τους νομικούς περιορισμούς, τις τεχνικές μεταβολές αλλά και τα μαθήματα από προηγούμενες αποτυχίες εφαρμογής των εργαλείων (Λαδής Στ. – Νταλάκου Βασ., 2010)». Επίσης, το είδος τους αλλά και ο τρόπος χρήσης τους, προσαρμόζεται για να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε νέα κατάσταση.

²² ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 849/78, σελ. 30.

Σήμερα, δίνεται μεγαλύτερη έμφαση πλέον στις φοροαπαλλαγές απ' ότι στο κίνητρο της επιχορήγησης, είτε λόγω της έλλειψης ρευστότητας είτε γιατί με την ex post αξιολόγηση των επιπτώσεων σε διάφορους οικονομικούς δείκτες, η απόδοση είναι μεγαλύτερη.

Ο σταθερός όμως και μακροχρόνιος στόχος σε κάθε περίπτωση, είναι η οικονομική ανάπτυξη (αύξηση παραγωγικότητας, εξωστρέφεια, καινοτομία, κλπ) και η βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας (π.χ. απασχόληση, μείωση της ανεργίας, μείωση ανισοτήτων) (Λεμονιάς Ε., 1985).

Αξίζει να επισημανθεί ότι με δεδομένη την υποχρέωση εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας με την ευρωπαϊκή και γενικότερα τις ευρωπαϊκές πολιτικές, σαφώς και στον τομέα των κινήτρων αναπτυξιακής πολιτικής, υπάρχει αντιστοιχία με τις παροχές των λοιπών ευρωπαϊκών χωρών, όπως περιγράφονται στον παρακάτω πίνακα, αφού το κανονιστικό πλαίσιο είναι κοινό για όλα τα Κράτη Μέλη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

Είδος αναπτυξιακών κινήτρων (επιλεγμένες περιπτώσεις Ε.Ε.-15)

Χώρα	Επιδότησεις				Φορολογικές Ελαφρύνσεις			Κοινωνικές εισφορές		
	Κεφαλαίου	Απασχόλησης	Εκπαίδευσης	Επιτοκίου	Απαλλαγή ΕΠΛ*	Απαλλαγή τελωνειακών τελών	Μείωση εταιρικών φόρων	Εργοδότη	Εργαζόμενου	Παραχώρηση-έκπτωση παγίων
Αυστρία	10%-50%		25%-40%	Κατά περίπτωση			10% για R&D			
Βέλγιο	Κατόπιν εξέτασης φακέλου	Κατόπιν εξέτασης φακέλου		Κατόπιν εξέτασης φακέλου			Κατόπιν εξέτασης φακέλου			
Γαλλία	7,5%-35%	Έως 15 χιλ.€ ανά θέση εργασίας					Έως 100% για τα 2 πρώτα έτη			Έκπτωση ανάλογα με την περιοχή και είδος επένδυσης
Γερμανία	Έως 40%	50%	100%	Κατά περίπτωση						
Δανία	Κατόπιν εξέτασης φακέλου	Κατόπιν εξέτασης φακέλου		Κατόπιν εξέτασης φακέλου			Κατόπιν εξέτασης φακέλου			
Ηνωμένο Βασίλειο			Έως 5 χιλ.€				10%			
Ιρλανδία	Έως 10 εκ.€	Κατά περίπτωση	Καλύπτει βασικά έξοδα, μεθοδολογία και ταξίδια				30% με δυνατότητα περαιτέρω 11% κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις			
Ιταλία	25%-40%			Κατά περίπτωση			Κατά περίπτωση			
Πορτογαλία	25%-70%	5.533 € το χρόνο ανά εργαζόμενο (12*461,14)				100%	10%-50%	75%-100% έως 3 χρόνια		100% απαλλαγή φόρου αγοράς ακινήτων
Σουηδία	Κατά περίπτωση βάσει μεγέθους είδους παραγωγής	120-198 χιλ. σε χρονικό διάστημα 3 ετών	30%-40%							Κατά περίπτωση βάσει μεγέθους είδους παραγωγής
Φινλανδία	15%-30% (για μικρομεσαίες)									

Πηγή: Grant Thornton

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

Είδος αναπτυξιακών κινήτρων (επιλεγμένα μέλη της Ε.Ε. και Τουρκία)

Χώρα	Επιδότησεις			Φορολογικές Ελαφρύνσεις			Κοινωνικές εισφορές		Παραχώρηση-έκπτωση παγίων	
	Κεφαλαίου	Απασχόλησης	Εκπαίδευσης	Επισκόπου	Απαλλαγή ΦΠΑ*	Απαλλαγή τελωνειακών τελών	Μείωση εταιρικών φόρων	Εργοδότη		Εργαζόμενου
Βουλγαρία	Έως 50% για γεωργικούς δραστηριότητες		50%		100% έως 2 έτη	100%	100% σε περιοχές με > 25% ανεργία	100%		100% απαλλαγή φόρου αγοράς ακινήτων
Κροατία	10%-20% για νέες θέσεις εργασίας	25%, 50% ή 100% (για πάνω από 100, 300 ή 500 άτομα αντίστοιχα)	10%-30%			100%	100%			20%
Ουγγαρία	20%-35%	Έως 3 εκ.€ (ανάλογα με τον αριθμό και την περιοχή)					80% έως 14 χρόνια			Κατά περίπτωση έως 100%
Πολωνία	Έως 50% (για επενδύσεις > 10 εκ. > 0.5 εκ. όταν δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας)						Αφορολόγητα κέρδη έως 19% του επιδοτούμενου κεφαλαίου έως 10 έτη			100% απαλλαγή φόρου ακινήτων
Ρουμανία					100%	100%	50% για R&D			
Σλοβακία	15%-25%	4-14,6 χιλ. €					10%-50%			40%-60%
Τουρκία				3%-7%	100% (ΦΠΑ 18%)	100% (2% φόρος)	50%-90%	100% του κατώτατου μισθού (102\$ το μήνα)	100% του κατώτατου μισθού (73\$ το μήνα)	Πλήρης παραχώρηση
Τσεχία	265%	100-300 χιλ. CZK	25%-50% ανάλογα με την ανεργία ανά περιφέρεια				100% για νέες επιχειρήσεις (έως 10 χρόνια)			100% απαλλαγή φόρου έως 5 χρόνια

*: Μηνήματα και εθελουμάς

Πηγή: Grant Thornton

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ – Εφαρμογή Αναπτυξιακών Νόμων –

Αξιολόγηση

3.1. Εφαρμογή & Υλοποίηση των Αναπτυξιακών Νόμων

Η διαδικασία εφαρμογής και υλοποίησης των αναπτυξιακών νόμων, είναι μια πολυδιάστατη και πολύπλοκη διαδικασία, που διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες εφαρμογής και αναπτύσσεται σε εκ των προτέρων προσδιορισμένα από το νόμο στάδια.

Ασκείται μέσω της Κεντρικής Διοίκησης (Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης) και των Περιφερειών της χώρας, που συνεπικουρούνται στο έργο από την οικεία Γνωμοδοτική Επιτροπή, στην οποία συμμετέχουν υπηρεσιακοί παράγοντες, παραγωγικοί φορείς και κοινωνικοί εταίροι, με την συμμετοχή εξωτερικών συνεργατών (Τράπεζες, Αξιολογητές, Ελεγκτές, κλπ) για να παραχθεί ένα έργο πολυάριθμων προεδρικών διαταγμάτων, κανονιστικών αποφάσεων, εγχειριδίων, αποφάσεων της Διοίκησης (πχ στο πλαίσιο του ν.3299/04 εντάχθηκαν περίπου 10.000 επενδυτικά σχέδια με την έκδοση ισάριθμων εγκριτικών αποφάσεων, με αποτέλεσμα να εκκρεμούν προς ολοκλήρωση πολλά²³).

Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικές από τις δομές που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο υλοποίησης των νόμων :

- Με το Ν.289/76 δημιουργείται Κεντρικό Συντονιστικό Συμβούλιο Περιφερειακής Ανάπτυξης, ως συμβουλευτικό/εποπτικό όργανο της Κυβέρνησης, το οποίο εισηγείται την πολιτική για κάθε περιοχή και παρακολουθεί την εφαρμογή αυτής. Σ' αυτό συμμετέχουν εκπρόσωποι Υπουργείων και εκπρόσωπος της Αγροτικής Τράπεζας. Πρόεδρος είναι ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Συντονισμού και Προγραμματισμού και τα προς συζήτηση θέματα τα εισηγείται ο Προϊστάμενος της Κεντρικής Υπηρεσίας Περιφερειακής Ανάπτυξης. Με πρόσκληση του Προέδρου συμμετέχουν εκπρόσωποι άλλων υπουργείων,

²³ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου .3908/11, σελ. 2.

Οργανισμών, Τραπεζών, Επιχειρήσεων Κοινής Ωφελείας, όταν συζητείται θέμα της αρμοδιότητάς τους.

Με τον ίδιο νόμο και με στόχο να εξυπηρετηθούν αποφασιστικά οι κρατικές δραστηριότητες, συνιστάται στο Υπουργείο Συντονισμού Κεντρική Υπηρεσία Περιφερειακής Ανάπτυξης και Γραφεία Περιφερειακής Ανάπτυξης, Θράκης, με έδρα την Κομοτηνή και Νήσων Ανατολικού Αιγαίου, με έδρα τη Μυτιλήνη.

- Με τον Ν.1262/82, συνιστώνται Περιφερειακές Γνωμοδοτικές Επιτροπές, στις οποίες υποβάλλονται οι προς έγκριση αιτήσεις. Εν τούτοις η τελική έγκριση δινόταν από το ΥΠΕΘΟ.
- Με τον Ν. 1892/90 συνιστώνται Γνωμοδοτικές Επιτροπές στον Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ και στην Α.Τ.Ε.
- Με τον Ν.3908/11 συστήνεται Γραφείο Εξυπηρέτησης Επενδυτών στις υπηρεσίες υποβολής των αιτήσεων, για υποβοήθηση των ενδιαφερομένων, συντάσσονται Μητρώα Αξιολογητών και Ελεγκτών, αναπτύσσεται Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα στο πλαίσιο της βούλησης της Διοίκησης να εξασφαλιζεται διαφάνεια, αντικειμενικότητα και αξιοπιστία.

3.2. Αξιολόγηση των Επιπτώσεων των Κινήτρων Ανάπτυξης

Η δημόσια πολιτική για την ανάπτυξη είναι μια διανεμητική πολιτική, με υψηλή προστιθέμενη αξία που προσφέρει οφέλη σε όλο το φάσμα του πληθυσμού, είτε άμεσα είτε έμμεσα, μεταβάλλοντας την ευημερία, το εισόδημα, προστατεύοντας το περιβάλλον, αξιοποιώντας τους ανθρώπινους αλλά και τους φυσικούς πόρους. «Το σημαντικότερο όλων είναι ότι ασκείται με δημόσιους πόρους, αφού το Κράτος οφείλει να παράγει κάποια δημόσια αγαθά ή να συμβάλλει στην παραγωγή τους, που ειδάλλως δεν θα παράγονταν από τον ιδιωτικό τομέα ή η προσφερθείσα ποσότητά τους θα ήταν λιγότερη από τις ανάγκες της κοινωνίας (Λαδής Στ,- Νταλάκου Βασ, 2010)».

Στόχος βέβαια είναι, να εξασφαλιστούν στην ιδιωτική πρωτοβουλία οφέλη που αυτή δεν μπορεί να αποκτήσει μέσα από το μηχανισμό της αγοράς, με την προοπτική ότι διασφαλίζοντας την αναπτυξιακή της λειτουργία, τα οφέλη διαχέονται στην κοινωνία.

Τα κίνητρα των πρώτων χρόνων, ήταν κυρίως φορολογικά, ήτοι περιορίζονταν στις φορολογικές απαλλαγές και δεν επεκτείνονταν σε επιδοτήσεις/επιχορηγήσεις. Όπως σημειώνει σχετική έκθεση του ΚΕΠΕ²⁴, «τα κίνητρα αυτά ήταν ανώτερα των παρεχομένων σε άλλες χώρες τόσο από απόψεως εκτάσεως (κάλυψη παραγωγικών κλάδων), όσο και από απόψεως εντάσεως (γενναίες παροχές), με αποτέλεσμα να έχουν μεγάλη επιτυχία, οι δε προκληθείσες φορολογικές απώλειες ήταν μικρότερες σε σχέση με τις προσελκυθείσες επενδύσεις».

Αξίζει να σημειωθεί ότι τις τελευταίες δεκαετίες υπάρχει ποιοτική διαφοροποίηση στα κίνητρα, αφού η χώρα μας σταδιακά και ακολουθώντας την γενικότερη ευρωπαϊκή πολιτική στον τομέα των ενισχύσεων, αντί των τομεακών/κλαδικών ενισχύσεων όπως παλιότερα, «δίνει μεγαλύτερη έμφαση πλέον στα καλούμενα “οριζόντια κίνητρα”, τα οποία στοχεύουν, για παράδειγμα, στην περιφερειακή ανάπτυξη, στην κατάρτιση, στην έρευνα/καινοτομία, στο περιβάλλον, στην ανάπτυξη της ψηφιακής κοινωνίας κλπ.²⁵».

Αν μελετήσει κάποιος τις εισηγητικές εκθέσεις του εκάστοτε σχεδίου νόμου προς της Βουλή των Ελλήνων, θα διαπιστώσει ότι η ίδια η Πολιτεία παραδέχεται ότι τα αποτελέσματα εφαρμογής των νόμων δεν ήταν τα προσδοκώμενα.

Παρουσιάζοντας συνοπτικά τις επιπτώσεις τους σε κάποιες οικονομικές παραμέτρους (ανταγωνιστικότητα, απασχόληση κλπ) και όπως αυτές αποτυπώνονται και ελήφθησαν υπόψη κατά το σχεδιασμό του εν ισχύ αναπτυξιακού νόμου, παρατηρούμε τα εξής:

- ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του Ν. 4399/16 «Εκτίμηση των επιπτώσεων των αναπτυξιακών νόμων στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων είναι εξαιρετικά δύσκολο να γίνει, καθώς σε κανέναν από τους προηγούμενους νόμους δεν

²⁴ΚΕΠΕ (1967), Η αποτελεσματικότητα των φορολογικών κινήτρων εν Ελλάδι και Προτάσεις δια την μεταρρύθμισιν αυτών.

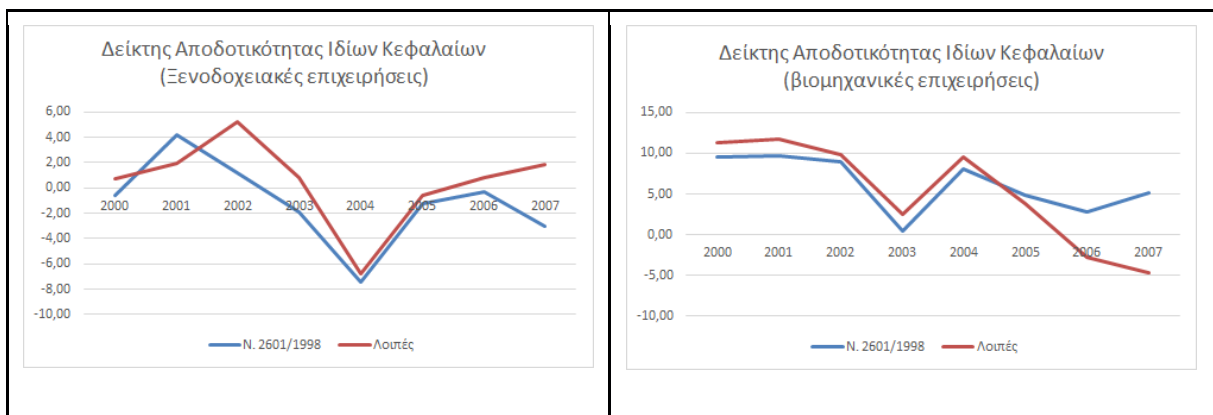
²⁵ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 4399/16, σελ. 3.

υπήρξε πρόνοια για συλλογή δεδομένων, τα οποία να αναφέρονται στις επιδόσεις των επιχειρήσεων πριν και κυρίως, μετά την υπαγωγή στον αναπτυξιακό νόμο.

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που υπάρχουν κυρίως για το Ν. 2601/98, και με εξέταση της αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων μέσω της εξέτασης του δείκτη της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ο δείκτης αυτός δείχνει πόσο αποδοτικά χρησιμοποιεί μια εταιρεία τα κεφάλαιά της για να δημιουργήσει πρόσθετα έσοδα), ο κλάδος των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων (Εικόνα 1) δείχνει να βελτιώνει συνολικά τον δείκτη του μετά το 2004 σε αντίθεση με τη βιομηχανία, ο δείκτης της οποίας επιδεινώνεται. Ωστόσο, η υπαγωγή στον αναπτυξιακό νόμο επιδρά με διαφορετικό τρόπο στις δύο υποομάδες, καθώς οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που υπήχθησαν αποκλίνουν προς τα κάτω από τον ΜΟ του κλάδου τους, ενώ οι βιομηχανικές δείχνουν να ωφελούνται από την υπαγωγή στον νόμο²⁶».

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Μεταβολή δεικτών αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων που ενισχύθηκαν

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

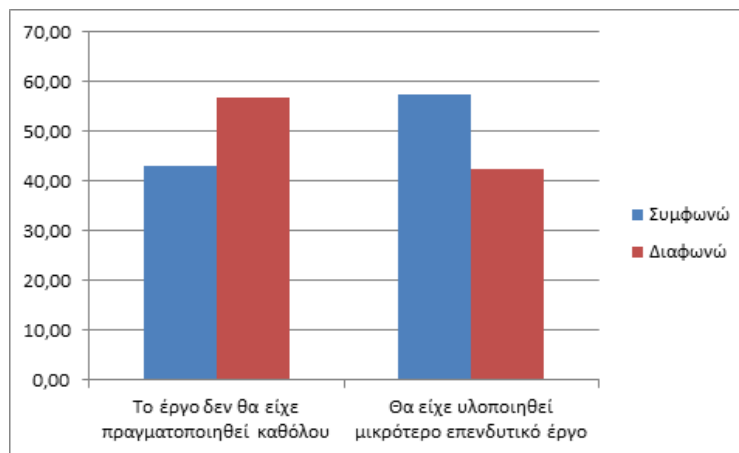
Επίσης, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί με ακρίβεια κατά πόσο η επιχορήγηση αφ' ενός μεν απετέλεσε κίνητρο για την υλοποίηση της επένδυσης και αφ' ετέρου, σε περίπτωση καταβολής επιχορήγησης, επηρέασε την αναπτυξιακή πορεία της επιχείρησης. Αξιοσημείωτα είναι τα αποτελέσματα που προέκυψαν από ερωτηματολόγιο που

²⁶ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 4399/16, σελ. 3.

απευθύνθηκε κατά το διάστημα 3/9/2015-10/10/2015 από τη Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων (Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης) σε επιχειρήσεις που είχαν κατά το παρελθόν υπαχθεί σε αναπτυξιακούς νόμους, τα οποία αποτυπώνονται στην Εικόνα 2.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Απαντήσεις επιχειρήσεων που συμμετείχαν στο ερωτηματολόγιο στην ερώτηση τί θα συνέβαινε στο επενδυτικό έργο αν δεν υπήρχε ενίσχυση

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

Όπως αναφέρεται στην Αιτιολογική Έκθεση, «Αν και το 80% των επιχειρήσεων που απάντησαν δήλωσαν ότι τα κέρδη τους αυξήθηκαν μετά των υπαγωγή σε αναπτυξιακό νόμο, όπως φαίνεται στην Εικόνα 2, η ενίσχυση από τον αναπτυξιακό νόμο δεν υπήρξε καθοριστικός παράγοντας στην υλοποίηση της επένδυσης για περισσότερες από τις μισές επιχειρήσεις του δείγματος (56,9%), καθώς θεώρησαν ότι η απουσία ενίσχυσης δεν θα είχε ως αποτέλεσμα την ακύρωση της επένδυσης. Το εύρημα αυτό επαληθεύτηκε από ερώτημα σχετικά με τους παράγοντες επηρεασμού της απόφασης πραγματοποίησης της επένδυσης, στην απάντηση του οποίου η χορήγηση επενδυτικών κινήτρων αναφέρθηκε ως σημαντική από το 60% των ερωτηθέντων, ενώ για το υπόλοιπο 40% ήταν άλλοι οι παράγοντες που επηρέασαν την απόφαση²⁷».

²⁷ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 4399/16, σελ. 7.

- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

«Παρά το γεγονός ότι η περιφερειακή διάσταση αποτελούσε και αποτελεί στόχο όλων των αναπτυξιακών νόμων αλλά και από τις σημαντικότερες πολιτικές της ΕΕ (συνοχή, κάμψη περιφερειακών ανισοτήτων), η συνεισφορά τους στην ισόρροπη ανάπτυξη σε επίπεδο περιφέρειας δεν είναι προφανής²⁸».

Εντυπωσιακά είναι τα στοιχεία που αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα, αν λάβουμε υπόψη ότι συστατικό στοιχείο και εγγενής στόχος, σχεδόν όλων των νόμων διαχρονικά, είναι η έννοια της περιφερειακής ανάπτυξης, της περιφερειακής σύγκλισης και της κάμψης των περιφερειακών ανισοτήτων ((Πετράκος Γ., Τσουκαλάς Δ. 1999).

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

ΑΕΠ και κατά κεφαλή ΑΕΠ των μητροπολιτικών και λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της χώρας 1981-2007

	ΑΕΠ		ΑΕΠ/κεφ. (σταθ)	
	1981	2007	1981	2007
Αττική	36,64	49,92	107,52	145,69
Αττική + δορυφόροι (Βοιωτία – Κορινθία)	40,76	52,91	110,36	138,90
Αττική + δορυφόροι + Θεσσαλονίκη	49,45	61,62	107,36	128,29
Ήπειρος	2,62	2,30	78,06	70,88
Αν. Μακεδονία και Θράκη	6,78	4,55	88,66	66,47
Πελοπόννησος	4,76	2,96	96,95	69,36

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

Από την ανάγνωση του πίνακα προκύπτει ότι καθόλη την διάρκεια εφαρμογής τους, π.χ. «η Αττική είτε μόνη της είτε μαζί με τους δορυφόρους νομούς (Βοιωτία, Κορινθία) και τη Θεσσαλονίκη, αύξησε σημαντικά το ειδικό βάρος της στην οικονομία της χώρας σε σχέση με άλλες περιφέρειες (ακόμη και εκείνες που έτυχαν ευνοϊκής/χαριστικής

²⁸Αιτιολογική Έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 3908/11, σελ. 1.

μεταχείρισης βλ. Θράκη) που κατέγραψαν σημαντική μείωση της συμμετοχής στο ΑΕΠ της χώρας και υποχώρηση του επιπέδου ανάπτυξής τους²⁹».

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του σχεδίου νόμου 3908/11, «η πλειοψηφία των πόρων κατευθύνθηκε στα μητροπολιτικά κέντρα της χώρας και τις ανεπτυγμένες τουριστικές περιοχές και στη Θράκη, αφήνοντας όμως χωρίς ουσιαστική στήριξη τις υπόλοιπες λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές³⁰».

Επίσης, «σε επίπεδο περιφέρειας, ορισμένες από τις λιγότερο αναπτυγμένες της χώρας, όπως αυτές του Β. Αιγαίου, της Ηπείρου ή των Ιονίων Νήσων, δεν καταφέρνουν διαχρονικά να συγκεντρώσουν σημαντικές επενδύσεις. Από την άλλη πλευρά, η εικόνα περιπλέκεται σημαντικά στην περίπτωση περιφερειών, οι οποίες εμφανίζουν έντονες διακυμάνσεις. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Περιφέρειας Αν. Μακεδονίας – Θράκης, η οποία ήταν η σημαντικότερη Περιφέρεια (μαζί με την Περ. Κεντρικής Μακεδονίας) σε όρους επενδεδυμένων κεφαλαίων και ενισχύσεων στον ν. 2601/1998. Στον ν. 3299/04 κατετάγη στην έβδομη θέση για να επανακάμψει στην πέμπτη θέση στον ν. 3908/11. Αντίστοιχα, η Περιφέρεια Πελοποννήσου, από την ένατη θέση τόσο στις ενισχύσεις, όσο και στις συνολικές επενδύσεις στον 2601/98, στον επόμενο νόμο αναδεικνύεται ως η σημαντικότερη Περιφέρεια.

Ωστόσο, αυτό που είναι εξαιρετικά σημαντικό σε όρους εδαφικής συνοχής είναι το γεγονός ότι ενώ η Αττική και η Περ. Κεντρικής Μακεδονίας συγκαταλέγονται μεταξύ των λιγότερο ευνοημένων σε όρους έντασης ενισχύσεων Περιφερειών, διαχρονικά προσελκύουν μεγάλο όγκο επενδύσεων.

Σε επίπεδο νομού, θα πρέπει να τονιστεί ότι εμφανίζονται ακόμη σημαντικότερες διαφοροποιήσεις, οι οποίες συγκαλύπτονται στο περιφερειακό επίπεδο. Για παράδειγμα, στο Ν.2601/98, ενώ η Στερεά Ελλάδα εμφανίζεται ως η τρίτη σημαντικότερη περιφέρεια, δύο από τους νομούς της (ν. Φωκίδας και ν. Ευρυτανίας) συγκαταλέγονται μεταξύ των πέντε νομών με τα λιγότερα (σε απόλυτους αριθμούς) επενδυτικά σχέδια (4 στην Ευρυτανία και 8 στη Φωκίδα), ενώ αντίθετα ο νομός Βοιωτίας είναι πέμπτος σε αριθμό

²⁹ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 3908/11, σελ. 1.

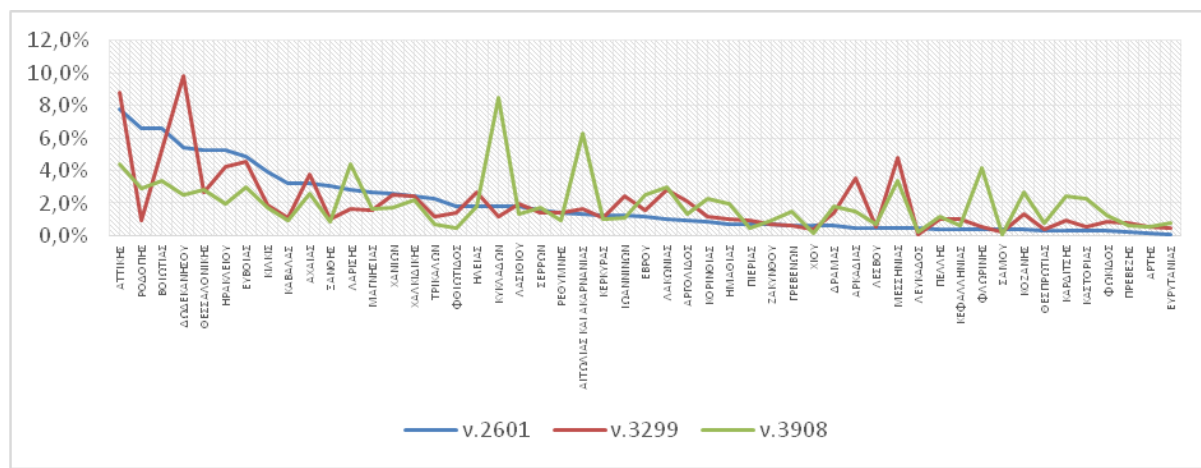
³⁰ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 3908/11, σελ. 38.

(95 επενδυτικά σχέδια) και τρίτος σε όγκο επενδεδυμένων κεφαλαίων στο σύνολο των νομών της χώρας, απόρροια της γειννίασης με την Αθήνα³¹», όπου συναντά κανείς καλύτερες υποδομές (δίκτυα, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα) και βρίσκεται και πιο κοντά στα κέντρα λήψης αποφάσεων (δημόσιες υπηρεσίες).

«Τέλος, η διαχρονική δυσκολία των αναπτυξιακών νόμων να συμβάλουν στην χωρική συνοχή της χώρας φαίνεται στην Εικόνα 3, όπου οι λιγότερο ενισχυόμενοι νομοί (Αττικής, Βοιωτίας, Θεσσαλονίκης) προσελκύουν διαχρονικά τις περισσότερες επενδύσεις ενώ οι περισσότερο ενισχυόμενοι νομοί (Ευρυτανίας, Σάμου, Θεσπρωτίας, Άρτας, Πρέβεζας) προσελκύουν ελάχιστες επενδύσεις³²».

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Κατανομή συνολικού ύψους επενδύσεων ανά νομό (%)

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

Η έλλειψη σύνδεσης της διαφοροποίησης των γεωγραφικών κριτηρίων με την γεωγραφική αναδιάρθρωση της βιομηχανίας και την κλαδική διαφοροποίηση των κινήτρων (Καλογήρου Ν., Καραγιάννη Σ., Λαμπριανίδης Λ., 1989), οδηγεί στην ανάπτυξη έντονων διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων στην κατανομή και τη διάρθρωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων και στην κοινωνικοοικονομική υποδομή και στην άνιση γεωγραφική ανάπτυξη της βιομηχανίας, γεγονός το οποίο έχει

³¹ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 4399/16, σελ. 4.

³² ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 4399/16, σελ. 5.

εξελιχθεί σε σοβαρό διαρθρωτικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας, το οποίο δεν διορθώθηκε παρά τα διάφορα νομοθετήματα που αναφέρονταν ειδικά στην στήριξη της επαρχιακής βιομηχανίας.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το 1956 η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε πανελλαδικά κατά 5%, ενώ στην Μακεδονία μειώθηκε κατά 1%³³.

- ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

«Οι 21.000 χιλιάδες επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν και οι 150.000 θέσεις που αρχικά τουλάχιστον δημιουργήθηκαν, υποδηλώνουν ότι, αν και μικρό υπήρξε ένα θετικό αποτέλεσμα³⁴».

Επίσης, «οι 75.000 νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν με τους τρεις τελευταίους αναπτυξιακούς νόμους, όπως περιγράφεται στον πίνακα, αποτελούν έναν σημαντικό αριθμό, η εκτίμηση όμως της πραγματικής επίπτωσης είναι πρακτικά αδύνατη, αφού τόσο οι προβλεπόμενες όσο και οι υλοποιημένες θέσεις εργασίας προέκυψαν από τις δηλώσεις των ίδιων των επιχειρήσεων και μόνον.

Στη διάρκεια της περιόδου 1999-2004 (στη διάρκεια της οποίας ήταν ενεργός ο Ν. 2601/98) η απασχόληση στη χώρα αυξήθηκε κατά 384.900 θέσεις. Υιοθετώντας την αρκετά γενναία υπόθεση ότι όχι μόνο οι θέσεις του αναπτυξιακού υλοποιήθηκαν, αλλά και ότι διατηρήθηκαν σε όλη τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, τότε ο αναπτυξιακός συνέβαλε στην δημιουργία του 8,1% των νέων θέσεων εργασίας της χώρας, με σημαντική διαφοροποίηση ανάμεσα στις Περιφέρειες (Περιφέρεια ΑΜΘ 108% περισσότερες θέσεις από όσες δημιουργήθηκαν συνολικά, Στερεά Ελλάδα ανήλθε στο 87%).

Μεταξύ των Ν. 2601/98 και 3299/04, η μέση επενδυτική δαπάνη ανά θέση εργασίας περίπου πενταπλασιάστηκε, ενώ η μέση επιχορήγηση ανά νέα θέση εργασίας περίπου εξαπλασιάστηκε (αφού ο Ν.2601/98 κατά μέσο όρο «παρήγαγε» μία νέα θέση εργασίας με 36.432€, ενώ το αντίστοιχο ποσό για τον Ν. 3299/04 ανήλθε στις 230.800 € και στον

³³ΣΒΒΕ: 1915-2015, τα πρώτα 100 χρόνια, σελ. 181.

³⁴ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Προς τη Βουλή των Ελλήνων σχέδιο νόμου 3908/11, σελ. 1.

Ν. 3908/11 στις 322.854€)³⁵», γεγονός που οφείλεται, όπως είπαμε παραπάνω στην τιμαριθμική άνοδο.

- ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ

Από τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα, παρατηρείται ιδιαίτερα σημαντική και διαχρονικά αυξανόμενη συγκέντρωση ενισχύσεων σε μικρό αριθμό επιχειρήσεων, περιορίζοντας σημαντικά τη διασπορά των ενισχύσεων σε ευρύτερα στρώματα των ελληνικών επιχειρήσεων³⁶, γεγονός που οφείλεται κυρίως στο ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις και όμιλοι, έχουν εξειδικευμένο στελεχιακό δυναμικό, που δύναται να ανταποκριθεί με ευκολία στις απαιτήσεις των νέων νόμων όσο αφορά στα πληροφοριακά συστήματα, ευκολότερη πρόσβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στην εύρεση κεφαλαίων και σαφώς ανετότερη και ευκολότερη πρόσβαση στο κρατικό μηχανισμό

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

Κατανομή ενισχύσεων σε μεγάλα και πολύ μεγάλα επενδυτικά σχέδια³⁷

	ν. 2601/98	ν.3299/04	ν.3908/11
Μεγάλα επενδυτικά σχέδια (>10 εκ. €)			
% επενδυτικών σχεδίων	1,56%	4,26%	12,07%
% ύψους επενδύσεων	27,22%	44,12%	62,35%
% ύψους ενισχύσεων	29,64%	40,39%	55,71%
Πολύ μεγάλα επενδυτικά σχέδια (>20 εκ. €)			
% επενδυτικών σχεδίων	0,39%	1,85%	5,17%
% ύψους επενδύσεων	13,60%	28,84%	40,13%
% ύψους ενισχύσεων	17,39%	25,18%	30,54%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Ανάπτυξης

³⁵ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 4399/16, σελ. 5.

³⁶ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 3908/11, σελ. 4.

³⁷ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 4399/16, σελ. 3.

- ΚΛΑΔΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ

Από στοιχεία των τριών τελευταίων νόμων προκύπτει ότι «η συντριπτική πλειοψηφία των εγκεκριμένων σχεδίων χαρακτηρίζεται από χαμηλό τεχνολογικό περιεχόμενο και ένταση γνώσης. Συγκεκριμένα το 95% των επενδυτικών σχεδίων αφορούσε σε επενδύσεις από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε μεταποιητικές δραστηριότητες χαμηλής τεχνολογίας, αντίθετα οι κλάδοι μεσαίας ή υψηλής τεχνολογίας, αφορούσαν μόλις το 4% των επενδυτικών σχεδίων αν λάβει υπόψη κανείς ότι τα αντίστοιχα ποσοστά για την ΕΕ είναι 53% έως 47%³⁸».

Γενικότερα, από την εφαρμογή των νόμων, προκύπτει συγκέντρωση πόρων σε παραδοσιακούς κλάδους.

Οφείλουμε να επισημάνουμε όμως ότι ουδείς γνωρίζει αν στην πραγματικότητα οι προβλεπόμενες ενισχύσεις θα εκταμιευτούν ή οι θέσεις εργασίας συνολικά θα καλυφθούν, αφού οι νόμοι στους οποίους αναφερόμαστε, δεν έχουν ολοκληρωθεί διαδικαστικά, δηλ. δεν έχουν φτάσει στο σημείο εκταμίευσης του τελικού ποσού της εγκριθείσας ενίσχυσης, γεγονός που καθιστά αδύνατον να διαπιστωθεί αν και οι προβλεπόμενες θέσεις εργασίας καλύφθηκαν. Αξίζει όμως να αναφερθεί ότι αφ' ενός η διασύνδεση των παρεχομένων κινήτρων με την δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης αποτελεί ένα από τα βασικά κριτήρια ένταξης ενός επενδυτικού σχεδίου στο καθεστώς κινήτρων, αφ' ετέρου η διατήρηση των προβλεπομένων θέσεων εργασίας αποτελεί μακροχρόνια υποχρέωση του φορέα, η μη τήρηση της οποίας επισύρει την επιβολή προστίμου.

³⁸ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ προς τη Βουλή των Ελλήνων, σχέδιο νόμου 4399/16, σελ. 6.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – Αναπτυξιακά Κίνητρα & Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4.1. Ο εξευρωπαϊσμός της αναπτυξιακής πολιτικής και των Αναπτυξιακών νόμων της Ελλάδας.

Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο, λόγω της κρίσης που βιώνουμε, ότι η οικονομική ανάπτυξη που έχει επιτευχθεί δεν έχει υπάρξει επαρκής ώστε να εξασφαλίσει βιώσιμους ρυθμούς ανάπτυξης και την οικονομική και κοινωνική σύγκλιση με τις άλλες χώρες της ΕΕ και παρά την εφαρμογή διάφορων καθεστώτων ενίσχυσης αδυνατεί να αντιμετωπίσει αυτή την υστέρηση.

Οι διάφοροι νόμοι, όπως αυτοί περιγράφηκαν προγενέστερα, αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο ανάπτυξης και σημαντικό παράγοντα ενίσχυσης του εθνικού εισοδήματος και τόνωσης της απασχόλησης, χορηγούν κίνητρα/ ενισχύσεις υπό μορφή επιχορηγήσεων, φορολογικών και ασφαλιστικών απαλλαγών και ελαφρύνσεων, επιδότησης επιτοκίου, κρατικών εγγυήσεων δανείων κλπ .

Στο πλαίσιο του εξευρωπαϊσμού της οικονομίας μας αλλά και της υποχρέωσης της χώρας μας ως Κράτος-Μέλος του ευρωπαϊκού οικοδομήματος να εναρμονίζει την νομοθεσία της με τις ευρωπαϊκές πολιτικές, οι ενισχύσεις που παρέχονται μέσω των αναπτυξιακών νόμων αποτελούν κρατικές ενισχύσεις και διέπονται πρωτίστως από τους κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις που περιέχονται στο άρθρο 107 (1) της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε. (ΣΛΕΕ), το οποίο προβλέπει ότι:

«Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ενοίκιης μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλως».

Με το άρθρο αυτό, καθιερώνεται η αρχή του ασυμβίβαστου της παροχής κρατικών ενισχύσεων εκ μέρους ενός Κράτους-Μέλους με την εσωτερική αγορά της ΕΕ αλλά και

οι εξαιρούμενες κατηγορίες που έχουν ηπιότερες παρενέργειες στον ανταγωνισμό και μπορούν να κριθούν ως συμβατές.

Η έννοια της κρατικής ενίσχυσης (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ) εμπεριέχει τα τέσσερα βασικά και σωρευτικά κριτήρια:

- α. χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος,
- β. επιλεκτική - προνομιακή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων ή οικονομικών κλάδων,
- γ. πιθανή νόθευση του ανταγωνισμού,
- δ. στρέβλωση του ενδοενοσιακού εμπορίου.

Οι κανόνες αυτοί ρυθμίζουν ζητήματα της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς, ώστε η χορήγηση δημόσιων πόρων για την ενίσχυση τοπικών κλάδων ή επιχειρήσεων, να μην παρέχει αθέμιτο πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών τους σε άλλες χώρες της ΕΕ με συνέπεια τη στρέβλωση του ανταγωνισμού και του εμπορίου.

Η Επιτροπή έχει εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 107(3)(α) και (γ) της ΣΛΕΕ, οι οποίες περιγράφουν τις προϋποθέσεις για την χορήγηση ενισχύσεων για την περιφερειακή ανάπτυξη από τα Κράτη-Μέλη, και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τέτοιες ενισχύσεις μπορούν να χαρακτηρίζονται ως συμβατές με την εσωτερική αγορά³⁹.

Σύμφωνα με αυτές, οι περιοχές που είναι επιλέξιμες για την χορήγηση ενισχύσεων για την περιφερειακή ανάπτυξη με βάση το άρθρο 107(3)(α) ΣΛΕΕ, είναι εκείνες οι οποίες τείνουν να βρίσκονται στην πιο μειονεκτική θέση εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, όπως προκύπτει από το βιοτικό επίπεδο και το επίπεδο υποαπασχόλησης, και η οικονομική τους κατάσταση είναι εξαιρετικά δυσμενής σε σχέση με τον μέσο όρο που επικρατεί σε ολόκληρη την ΕΕ.

³⁹Βλ. Πρώτη Διακήρυξη της 20^{ης} Οκτωβρίου 1971 των Αντιπροσώπων των Κρατών μελών, με το Συμβούλιο, για τα γενικά συστήματα περιφερειακών ενισχύσεων, ΕΕΕΕ [1971] C 111/1· Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τα συστήματα περιφερειακών ενισχύσεων, ΕΕΕΕ [1979] C 31/9· Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη μέθοδο εφαρμογής του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχεία α) και γ) στις περιφερειακές ενισχύσεις, ΕΕΕΕ [1988] C 212/2· Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα, ΕΕΕΕ [1998] C 74/9· Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα 2007-2013, ΕΕΕΕ [2006] C 54/13.

Στόχος είναι να αποτρέψει αυτή την κατάσταση, επιτρέποντας κρατικές ενισχύσεις μόνον εάν είναι πραγματικά για το ευρύτερο δημόσιο συμφέρον, δηλαδή αν στοχεύουν να ωφελήσουν συνολικά την κοινωνία ή την οικονομία στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Οι ισχύουσες κατευθυντήριες γραμμές εκδόθηκαν το 2013 και αφορούν κρατικές ενισχύσεις για την περιφερειακή ανάπτυξη που χορηγούνται για την περίοδο 2014-2020⁴⁰ (Κατευθυντήριες Γραμμές 2014-2020).

Αξίζει να αναφερθεί ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στα συμπεράσματά του κατά τα τελευταία χρόνια ζητά την μείωση των και τον προσανατολισμό των κρατικών ενισχύσεων σε οριζόντιους στόχους γενικού ενδιαφέροντος, “λιγότερες και καλύτερες κρατικές ενισχύσεις”, αξιολόγηση της επίπτωσης και της αποτελεσματικότητας της ενίσχυσης στον ανταγωνισμό κλπ. Τα ανωτέρω αποτελούν βασική προτεραιότητα της Στρατηγικής της Λισαβώνας, η οποία έχει θέσει σαν στόχο «να γίνει η Ευρώπη η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία στον κόσμο, ικανή για βιώσιμη ανάπτυξη με περισσότερη και καλύτερη απασχόληση και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή⁴¹».

Οι Εθνικές Αρχές ενημερώνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για όλες τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούν. Οι ενισχύσεις παρέχονται είτε σε πλαίσιο καθεστώτος (scheme), είτε μεμονωμένα (ad hoc). Η μη γνωστοποίηση ενίσχυσης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την καθιστά αυτόματα παράνομη ενίσχυση. Εάν η Επιτροπή διαπιστώσει ότι μια παράνομη ενίσχυση είναι ασυμβίβαστη με τη νομοθεσία της ΕΕ και τις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού, ζητά από τις αρχές να διακόψουν τη χορήγησή της και να ανακτήσουν το μέρος της ενίσχυσης που έχουν ήδη χορηγήσει⁴².

Η Επιτροπή αποφαινεται και εγκρίνει τα καθεστώτα ή τις μεμονωμένες ενισχύσεις εφ' όσον:

- Δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, (οι ενισχύσεις ύψους κάτω των 200.000 ευρώ που χορηγούνται σε διάστημα τριών ετών θεωρείται ότι δεν επηρεάζουν το εμπόριο στην ΕΕ – κανόνας De minimis),

⁴⁰ΕΕΕΕ [2013] C 209/1.

⁴¹“Κρατικές Ενισχύσεις”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: http://www.ggea/ap/kratikes_enisxiseis.htm

⁴²“Documents and publications”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: <https://m.extranet.consilium.europa.eu>

- Η ενίσχυση δεν είναι επιλεκτική, δηλαδή δεν παρέχει πλεονέκτημα σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις, οικονομικούς κλάδους ή επιχειρήσεις σε συγκεκριμένες περιοχές. Η γενική φορολογική και η εργατική νομοθεσία για παράδειγμα δεν συνιστούν επιλεκτική στήριξη δεδομένου ότι ισχύει για όλους.
- Δεν προκαλείται και δεν πρόκειται να προκληθεί στο μέλλον στρέβλωση του ανταγωνισμού.

Επιτρέπονται για το κοινό συμφέρον της Ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς, ενισχύσεις που βοηθούν μειονεκτούσες περιοχές, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, την έρευνα και την ανάπτυξη, την προστασία του περιβάλλοντος, την επιμόρφωση, την απασχόληση και τον πολιτισμό.

Αντίστοιχα δεν επιτρέπονται οι γενικές επενδυτικές ενισχύσεις για μεγάλες επιχειρήσεις που βρίσκονται εκτός των καθορισμένων μειονεκτούσων περιοχών, οι εξαγωγικές ενισχύσεις και οι ενισχύσεις λειτουργίας, δηλαδή, για την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων των επιχειρήσεων. Από το σύνολο των κοινοποιούμενων κρατικών ενισχύσεων, η Επιτροπή εγκρίνει το 85% περίπου μετά από προκαταρκτική αξιολόγηση.

Σε αμφισβητούμενες περιπτώσεις, δημοσιεύεται σχετική ανακοίνωση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ και στην ηλεκτρονική σελίδα του μητρώου κρατικών ενισχύσεων της Επιτροπής. Τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους και η Επιτροπή να μελετήσει όλες τις πτυχές της υπόθεσης προτού καταλήξει σε οριστική απόφαση.

Ο πίνακας αποτελεσμάτων για τις κρατικές ενισχύσεις της Επιτροπής, παρέχει στατιστικά στοιχεία για το συνολικό ποσό και το είδος των ενισχύσεων που χορηγεί κάθε Κράτος-Μέλος της ΕΕ. Σύμφωνα με τον πίνακα, το μεγαλύτερο μέρος των ενισχύσεων που χορηγείτο προηγουμένως σε μεμονωμένες επιχειρήσεις και βιομηχανικούς κλάδους, έχει τώρα αναπροσανατολιστεί σε δραστηριότητες που εξυπηρετούν το κοινό συμφέρον της ΕΕ. Η εξέλιξη αυτή θα συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας στην παγκόσμια αγορά.

Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τον τελευταίο εν ισχύ αναπτυξιακό νόμο 4399/16 συνθέτουν:

1. Κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα 2014-2020 (2013/C 209/01)
2. Χάρτης περιφερειακών ενισχύσεων για την Ελλάδα (SA.38450/2014/N) σε ισχύ για τη περίοδο 1^{ης} Ιουλίου 2014 έως 31 Δεκεμβρίου 2020.
3. Γενικός Απαλλακτικός Κανονισμός με αριθμό 651 της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 2014 (L 187/1 26-6-2014)

Και ειδικά για τα επενδυτικά σχέδια του γεωργικού τομέα:

4. Κανονισμός (ΕΕ) αριθμ. 702/2014 της επιτροπής της 25ης Ιουνίου 2014 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων στους τομείς της γεωργίας και δασοκομίας και σε αγροτικές περιοχές συμβιβάσιμων με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
5. Κανονισμός (ΕΕ) αριθμ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων.

Οι εκάστοτε μέχρι σήμερα αναπτυξιακοί νόμοι, εντάσσονται στο πλαίσιο της Περιφερειακής συνοχής, την οποία εφαρμόζει η ΕΕ.

Σκοπός της πολιτικής συνοχής είναι η μείωση των αναπτυξιακών ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιφερειών, η αναδιάρθρωση παρακμαζουσών βιομηχανικών περιοχών και η ενθάρρυνση της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πρόκειται για την κύρια πηγή χρηματοδότησης επενδύσεων από την ΕΕ και αντιστοιχεί στο 37 % περίπου του συνόλου των δαπανών που πραγματοποιούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ (Ευρωπαϊκή Ένωση).

Για την υλοποίηση της πολιτικής συνοχής, η ευθύνη επιμερίζεται μεταξύ της Επιτροπής και των Κρατών-Μελών. Μολονότι η Επιτροπή παραμένει υπεύθυνη για την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ, επί της ουσίας, η διαχείριση και ο έλεγχος των πόρων και των προγραμμάτων της ΕΕ ανατίθενται στις αρχές κάθε χώρας, οι οποίες επιλέγουν τους δικαιούχους και διανέμουν τους πόρους.

Τα Κράτη-Μέλη είναι κατ' αρχάς υπεύθυνα για τον εντοπισμό, τη διόρθωση και την πρόληψη των σφαλμάτων. Εάν η Επιτροπή διαπιστώσει ότι συγχρηματοδοτήθηκαν ή ότι ενδέχεται να συγχρηματοδοτηθούν παράτυπες δαπάνες, μπορεί να παρέμβει και να διορθώσει τις δαπάνες που έχουν ήδη συγχρηματοδοτηθεί ή να αποτρέψει τη συγχρηματοδότησή τους στο μέλλον.

Η Επιτροπή μπορεί να εφαρμόζει προληπτικά μέτρα ή/και δημοσιονομικές διορθώσεις βασιζόμενη στις παρατυπίες ή τις σοβαρές ελλείψεις που εντοπίζουν οι εθνικές αρχές, αθώς και σε δικές της επαληθεύσεις και ελέγχους, σε έρευνες της OLAF (European Anti-fraud Office) καθώς και σε συνέχεια ελέγχων που διενεργεί το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.

Για την Ελλάδα, την ευθύνη του πρωτοβάθμιου ελέγχου των ενισχύσεων έχει η Αρχή Πιστοποίησης και σε δεύτερο βαθμό η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου του Υπουργείου Οικονομικών (ΕΔΕΛ).

Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο διεξάγει τον τελικό έλεγχο και επιβάλλει προληπτικά μέτρα και δημοσιονομικές διορθώσεις.

Με τα προληπτικά μέτρα αναβάλλονται οι πληρωμές από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Κατ' αυτό τον τρόπο, το οικείο Κράτος-Μέλος δέχεται μεγαλύτερη πίεση να αναλάβει τις δέουσες ενέργειες. Τα προληπτικά μέτρα διακρίνονται σε δύο βασικά είδη, τις διακοπές και τις αναστολές πληρωμής.

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες παρατηρούνται σοβαρές ελλείψεις στα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου των Κρατών-Μελών, που οδηγούν στην εμφάνιση συστημικών σφαλμάτων ή όταν η Επιτροπή εντοπίζει μεμονωμένη παρατυπία, αυτή δύναται επίσης να εφαρμόζει δημοσιονομικές διορθώσεις. Σκοπός των δημοσιονομικών διορθώσεων είναι η επαναφορά των πραγμάτων σε κατάσταση κατά την οποία κάθε δαπάνη που δηλώνεται προς συγχρηματοδότηση από τα Ευρωπαϊκά ταμεία συμμορφώνεται με τους εφαρμοστέους κανόνες.

Τα Κράτη-Μέλη μπορούν να αντικαθιστούν παράτυπες δαπάνες με νέες, εφόσον προέβαιναν στις απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες και επέβαλαν τη σχετική δημοσιονομική διόρθωση. Εάν, το Κράτος-Μέλος δεν έχει να δηλώσει επιπρόσθετες δαπάνες, η δημοσιονομική διόρθωση μετατρέπεται σε απώλεια χρηματοδότησης.

Η Επιτροπή δεν εφαρμόζει τις δημοσιονομικές διορθώσεις απευθείας σε επίπεδο δικαιούχων, αλλά στο επίπεδο των εθνικών αρχών που διαχειρίζονται τα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Σε περίπτωση που δημοσιονομική διόρθωση αφορά μεμονωμένα έργα που υλοποιούνται από δικαιούχους, οι αρχές του Κράτους - Μέλους είναι αυτές που πρέπει να επιβάλλουν τη δημοσιονομική διόρθωση στον σχετικό δικαιούχο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

Τα προληπτικά μέτρα και δημοσιονομικές διορθώσεις της Επιτροπής ανά Κράτος-Μέλος για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 ως είχαν στο τέλος του 2015.

Κράτος μέλος	Διατεθείσα χρηματοδότηση (σε εκατ. ευρώ)	Πληρωμές από το 2007 έως το 2015 (σε εκατ. ευρώ)	Συνολικός αριθμός προγραμμάτων	Αριθμός προγραμμάτων που διακόπηκαν	Ποσό του οποίου η πληρωμή διεκόπη (σε εκατ. ευρώ)	Αριθμός προγραμμάτων που τέθηκαν στο προ της αναστολής στάδιο	Αριθμός προγραμμάτων που αναστάλησαν	Δημοσιονομικές διορθώσεις που επιβεβαιώθηκαν/αποφασίστηκαν ¹¹ (σε εκατ. ευρώ)		Δημοσιονομικές διορθώσεις που εκτελέστηκαν ¹¹ (σε εκατ. ευρώ)	
								Εκ των υστέρων	Εκ των προτέρων	Εκ των υστέρων	Εκ των προτέρων
Βέλγιο	2 059	1 916	10	5	182	7	2	24		17	0
Βουλγαρία	6 595	5 621	7	2	311	3		115	28	110	28
Τσεχική Δημοκρατία	25 819	21 868	17	8	2 401	7	3	399	410	395	341
Δανία	510	484	2					0		0	
Γερμανία	25 458	23 542	36	19	1 485	18	3	179		31	
Εσθονία	3 403	3 233	3	1	50	2	1	12		10	
Ιρλανδία	751	675	3			1		22		21	
Ελλάδα	20 210	19 824	14	10	550	5		266	72	250	72
Ισπανία	34 521	29 023	45	40	6 856	39	28	488		416	
Γαλλία	13 546	12 478	36	36	1 063	4	2	41	23	31	21
Κροατία	858	485	4								
Ιταλία	27 940	22 171	52	31	4 996	26	6	293		156	
Κύπρος	612	563	2								

Λετονία	4 530	4 304	3	3	121			46	2	46	2
Λιθουανία	6 775	6 437	4	3	165			0		0	
Λουξεμβούργο	50	48	2	1	1	1		0		0	
Ουγγαρία	24 893	22 019	15	12	2 965	12	10	273	184	267	159
Μάλτα	840	686	2	1	5	1		0		0	
Κάτω Χώρες	1 660	1 513	5	1	44	3					
Αυστρία	1 170	1 090	11	10	150	11		16		8	
Πολωνία	67 186	63 735	21	3	1 470	1		263	71	223	18
Πορτογαλία	21 412	20 337	14	1	103			22		22	
Ρουμανία	19 058	13 323	7	5	1 020	4		395	566	379	557
Σλοβενία	4 101	3 896	3	2	502	2		33		33	
Σλοβακία	11 483	9 798	11	9	1 073	11	2	364	61	218	56
Φινλανδία	1 596	1 516	7		s.o.			0		0	
Σουηδία	1 626	1 540	9	8	57	8		1		1	
Ηνωμένο Βασίλειο	9 878	8 693	22	19	2 557	21	5	71		71	
Προγράμματα ΕΕΣ	7 956	7 260	73	26	319	19	2	3		3	
ΣΥΝΟΛΟ	346 496	308 078	440	256	28 446	206	64	3 326	1 418	2 709	1 254

Πηγή: <http://publications.europa.eu/webpub/eca/special-reports/financial-corrections-04-2017/el/#footnote-tbltable007-1>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ – Συμπεράσματα και Προτάσεις Πολιτικής

5.1. Συμπεράσματα.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε, καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα ότι υπήρξαν αποτελέσματα, αλλά όχι τα προσδοκόμενα.

«Με τον τρόπο αυτό η μεταποίηση αύξησε τη συμμετοχή της στο ΑΕΠ από 18% το 1960 σε 30% το 1980, με τίμημα βέβαια αρκετές στρεβλώσεις στο φορολογικό σύστημα της χώρας, όταν, λόγω των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, δεν αυξάνονταν αναλογικά τα φορολογικά έσοδα από το φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων» (Ψαλιδόπουλος Μ., 2014).

“Κατά την περίοδο 1982-2010, το ΑΕΠ υπερδιπλασιάστηκε και το βιοτικό επίπεδο αυξήθηκε σημαντικά, χωρίς βεβαίως να μπορεί αποτιμηθεί πόσο συνέβαλαν στη διαφοροποίηση αυτή οι διατεθέντες πόροι⁴³”.

Αυτό συνέβη, είτε γιατί υπήρχε ασαφής διασύνδεση ανάμεσα στο στόχο και στις δράσεις, είτε δεν εφαρμόστηκε μια ολοκληρωμένη διαφοροποιημένη και εξειδικευμένη στρατηγική κινήτρων ανά περιοχή (μέχρι το Ν. Δ. 1078/71 δεν υπήρχε ουσιαστική διαφοροποίηση) (Καββαδίας Π., 1992) ή και ανά κλάδο, είτε γιατί η τοπικότητα δεν απετέλεσε συστατικό στοιχείο των νόμων, είτε γιατί ελάχιστες επιχειρήσεις απορρόφησαν σημαντικό μέρος των διαθέσιμων κονδυλίων, είτε γιατί οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες ή ακόμη και οι ανισότητες στο εσωτερικό των περιφερειών παρουσιάζουν παθογένειες που δύσκολα κάμπτονται, έχοντας εγγενείς αδυναμίες, όπως, έλλειψη επιχειρηματικής πρωτοβουλίας και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, δυσκολία πρόσβασης σε κεφάλαια (Πετράκος Γ., Τσουκαλάς Δ., 1999).

Δύναται επίσης κανείς να ισχυριστεί ότι, η αποτελεσματικότητα περιορίζεται από τη δυσκινησία που προκαλεί η πανσπερμία νόμων και διατάξεων, η πολυπλοκότητα στη

⁴³ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Προς τη Βουλή των Ελλήνων σχέδιο νόμου 3908/11, σελ. 1.

κατανόηση αλλά και στην εφαρμογή, οι συχνές αλλαγές, (από το 1948 έως το 1980 εκδόθηκαν 47 νόμοι, αναγκαστικοί νόμοι και διατάγματα, 5 Πράξεις Υπουργικού Συμβουλίου, 7 υπουργικές αποφάσεις και 21 αποφάσεις Νομισματικής Επιτροπής (Καλογήρου Ν., Καραγιάννη Στ., Λαμπριανίδης Λ. (1989)), η έλλειψη κυρώσεων για καταστρατήγηση των υποχρεώσεων (μετά το 1982 εμφανίζονται σχετικές διατάξεις), η συνεχώς διευρυνόμενη διοικητική γραφειοκρατία, οι μεγάλες καθυστερήσεις στις διαδικασίες και η έλλειψη αυτοματοποίησης στις διαδικασίες (παρατηρείται σημαντική βελτίωση τα τελευταία χρόνια με την λειτουργία διάφορων δομών διασφάλισης της διαφάνειας πχ πληροφοριακό σύστημα, μητρώο αξιολογητών και ελεγκτών κλπ.).

Όμως, παρά την ταχύτητα με την οποία αλλάζουν οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και τα δεδομένα, οι ανάγκες - στόχοι για ανάπτυξη παραμένουν σε γενικές γραμμές οι ίδιοι, επιβάλλοντας επιτακτικά τη διαμόρφωση πολιτικών, που να μπορούν διαχρονικά να ανταποκριθούν στις εξαιρετικά κρίσιμες προκλήσεις που τίθενται για τη χώρα, τόσο από το διεθνές περιβάλλον όσο και από την εθνική ανάγκη για

- την αναδιάρθρωση του παραγωγικού ιστού της χώρας,
- τον μετασχηματισμό των δομών της σε εξωστρεφείς οικονομίες, ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών,
- την απάλειψη του αισθήματος αβεβαιότητας και επιχειρηματικού κινδύνου,
- και την δημιουργία θετικών εξωτερικών οικονομιών.

5.2. Προτάσεις

Είναι κοινή διαπίστωση ότι, το προηγούμενο μοντέλο οργάνωσης της ελληνικής οικονομίας ήταν μεταξύ των παραγόντων που συνέβαλαν στην κρίση του συστήματος, ενώ δεν φαίνεται να αποτέλεσε παράγοντα ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Στην περίοδο προ της κρίσης, η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας στηρίχθηκε σε ένα μη βιώσιμο μοντέλο υπερκατανάλωσης, υπερδανεισμού και εσωστρέφειας. Εν μέρει το

μοντέλο αυτό, στηριζόταν υπερβολικά στην κατανάλωση και στις χαμηλότοκες τραπεζικές πιστώσεις, ιδίως από τράπεζες του εξωτερικού μετά την είσοδο της χώρας στο ευρώ, το οποίο οδήγησε όχι μόνο στην υπερχρέωση της χώρας αλλά και στην υποβάθμιση των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Σήμερα, η Ελλάδα βρίσκεται κοντά σε μία νέα ισορροπία, καθώς έχουν προχωρήσει πολλές από τις αναγκαίες δομικές/διαρθρωτικές μεταβολές. Οι σημερινές εγχώριες συνθήκες εμπεριέχουν αρκετά πλεονεκτήματα, που δύνανται να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και να αποτελέσουν βασικά εργαλεία για την δημιουργία εθνικού πλούτου, όπως μεγάλη διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού με ανταγωνιστικά χαρακτηριστικά, κλάδοι με συγκριτικό πλεονέκτημα ή/και σημαντική εξαγωγική δυναμική, στρατηγική γεωπολιτική θέση, αναξιποίητοι φυσικοί πόροι και δημόσια περιουσία, πολιτιστική κληρονομιά και απόδημο ελληνισμός. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν και σημαντικές αδυναμίες, όπως περιορισμένοι χρηματοδοτικοί πόροι και υψηλό κόστος δανεισμού, εναπομείναντα διαρθρωτικά προβλήματα, δημοσιονομικά βάρη και δημογραφικό πρόβλημα.

Επιτακτική για ένα νέο οικονομικό μοντέλο είναι η αναδιάρθρωση του ΑΕΠ, προς την κατεύθυνση της αύξησης των μεριδίων των επενδύσεων και των εξαγωγών. Η ανασύνθεση των συνιστωσών του ΑΕΠ, θα συμβάλλει καθοριστικά στην επίτευξη διατηρήσιμων ρυθμών ανάπτυξης και δημοσιονομικής σταθερότητας και στην εξισορρόπηση του εξωτερικού ισοζυγίου, δεδομένων των δυνατοτήτων της χώρας, των συνθηκών και των προοπτικών στο εγχώριο και διεθνές περιβάλλον. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη της στρατηγικής στόχευσης και της επιδιωκόμενης αναδιάρθρωσης του ΑΕΠ, αποτελεί η ενίσχυση των αναπτυξιακών εργαλείων, με στόχο πάντα την βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας της ελληνικής οικονομίας, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, με έμφαση στην απασχόληση εκπαιδευμένου, ώστε να αναστραφεί το ρεύμα φυγής νέων επιστημόνων.

Εγγενή προβλήματα και παθογένειες της ελληνικής οικονομίας, όπως η διάρθρωση του παραγωγικού τομέα (μικρό μέγεθος επιχειρήσεων, χαμηλή εξωστρέφεια, απουσία καινοτομίας), ο προβληματικός ρόλος του κράτους, που έγκειται κυρίως στο πολύπλοκο θεσμικό πλαίσιο και το συχνά μεταβαλλόμενο φορολογικό καθεστώς, η μη αποδοτική

συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, η χαμηλή ροπή προς επιχειρηματικότητα, έρχονται να αντιπαρατεθούν με κάποια βασικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της χώρας όπως δυναμικοί κλάδοι πχ αγροδιατροφικός κλάδος, τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, τουρισμός, ενέργεια, ναυτιλία και διαθέσιμοι πόροι πχ υψηλής ποιότητας ανθρώπινο δυναμικό, εξαιρετικές κλιματικές συνθήκες, η αξιοποίηση των οποίων μπορεί να δημιουργήσει τις απαραίτητες συνθήκες, που θα ενθαρρύνουν την ιδιωτική επενδυτική πρωτοβουλία και θα ενεργοποιήσουν την επιχειρηματική δράση.

Η έμφαση στο νέο αναπτυξιακό μοντέλο της οικονομίας, πρέπει να δοθεί στη βελτίωση των δημοσιονομικών μεγεθών, τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για επενδύσεις και επίτευξη οικονομικών κλίμακας, τον περιορισμό του αθέμιτου ανταγωνισμού και της κρατικής ιδιοκτησίας για την απελευθέρωση παραγωγικών επιχειρηματικών πόρων, την άρση αντιπαραγωγικών ρυθμίσεων στις τιμές των αγορών δικτύων, τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, την δημιουργία πρόσφορων συνθηκών για την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, την εξασφάλιση πρόσβασης στο τραπεζικό σύστημα, την αξιοποίηση, συμπληρωματικά στην επιχειρηματική πρωτοβουλία και στα ίδια κεφάλαια, των χρηματοδοτικών κοινοτικών μέσων, την ευελιξία στην αγορά εργασίας και ευκαμψία τιμών/αμοιβών, την καλύτερη πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες, την απλούστευση του φορολογικού συστήματος και τον εξορθολογισμό της φορολογικής διοίκησης, την καταπολέμηση της διαφθοράς και φοροδιαφυγής, την ενίσχυση της αξιοπιστίας και διαφάνειας και τη βελτίωση του συστήματος δικαιοσύνης.

Σημαντικό επίσης είναι να τονιστεί ότι, η διοίκηση που θα έχει τη βούληση και τα μέσα να παρέχει δημόσια υπηρεσία με ταχύτητα και ποιότητα, θα πρέπει να αντιμετωπίζει τον υποψήφιο επενδυτή, χωρίς επιφυλάξεις και δυσπιστία, ως σύμμαχο και συνεργάτη στην προσπάθεια της χώρας για υγιή ανάπτυξη, αφού η ανάγκη για τη αποκατάσταση κλίματος εμπιστοσύνης του επιχειρηματικού κόσμου στις διοικητικές διαδικασίες έχει πολλές φορές διαταραχτεί.

Το ζητούμενο δεν είναι απλά να εκμηδενιστεί ο χρόνος που χρειάζεται η διοίκηση να επεξεργαστεί τα, συνήθως, περίπλοκα θέματα που άπτονται των διαφόρων επενδυτικών σχεδίων, αλλά να της παρασχεθούν τα μέσα ώστε να αντλεί άμεσα τις αναγκαίες για το

έργο της πληροφορίες που αφορούν τον ενδιαφερόμενο ιδιώτη, τις συναρμώδιες υπηρεσίες και το ισχύον νομικό πλαίσιο και να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τα όποια προβλήματα ανακύπτουν, μέσω της μηχανοργάνωσης και – κυρίως – της διασύνδεσης των σχετικών φορέων και πληροφοριών.

Συμπληρωματικά, θα πρέπει να παρασχεθεί στον κρατικό μηχανισμό η πραγματική δυνατότητα να εργαστεί ουσιαστικά προς αυτήν την κατεύθυνση, απαλλασσόμενος από την τροχοπέδη της γραφειοκρατίας και προς την κατεύθυνση πάντα της απλούστευσης των διοικητικών διαδικασιών, μείωσης των διοικητικών βαρών και αγκυλώσεων.

Η ανάπτυξη προϋποθέτει πρωτίστως την ομαλή χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας και την αποκατάσταση της ρευστότητας. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να παγιωθεί στη χώρα ένα κλίμα οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας και συνέπειας, το οποίο θα περιορίσει αποφασιστικά την αβεβαιότητα και θα επαναφέρει την εμπιστοσύνη των αγορών.

Το ιδανικό μείγμα εξωτερικής χρηματοδότησης της οικονομίας συνίσταται στην επιστροφή καταθέσεων που διέρρευσαν από τις τράπεζες στην πορεία της κρίσης και την προσέλκυση σημαντικών άμεσων ξένων επενδύσεων και ξένων επενδύσεων χαρτοφυλακίου, ώστε οι ανάγκες δανειοδότησης να μετριασθούν στο μέτρο του δυνατού. Παράλληλα, η οικονομική ανάπτυξη και η αύξηση της απασχόλησης θα βελτιώσει τα αποταμιευτικά περιθώρια των νοικοκυριών, και, εφόσον συνδυαστεί με την ουσιαστική μεταστροφή της αποταμιευτικής δυναμικής⁴⁴.

Προϋπόθεση για αυτό αποτελεί: α) η εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών και η εξασφάλιση ενός μικρού αλλά ουσιαστικού πλεονάσματος για τη μείωση του δημόσιου χρέους και β) η αποκατάσταση συνθηκών ομαλής λειτουργίας στο τραπεζικό σύστημα. Αναγκαία καθίσταται η αποδοτική χρήση των διαθέσιμων πόρων (αναπτυξιακός νόμος, ΕΣΠΑ, κοινοτικά προγράμματα, ΠΔΕ, πακέτο Juncker, δάνεια ΕΤΕπ κλπ), αλλά και η

⁴⁴«Το αναπτυξιακό όραμα για την Ελλάδα του 2020: Προβλέψεις, προϋποθέσεις ανάπτυξης και μηχανισμοί χρηματοδότησης». Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: http://www.mnec.gr/images/Meletes_Ellinikou_Dimosiou/ypourgeioanaptixis/anaptixiakoOrama_KEPE_Ioynios2014.pdf (Πρόσβαση 17/09/2017).

προσέλκυση νέων, για την παραγωγή άμεσων και ορατών αποτελεσμάτων με πολλαπλασιαστικά οφέλη για την οικονομία. Όλα τα ανωτέρω συνδυαστικά και σωρευτικά μπορούν κατά την άποψή μου να συμβάλλουν στην επανεκκίνηση της οικονομίας, στον αναπροσανατολισμό και την αναδιάρθρωση του ελληνικού παραγωγικού συστήματος.

Η ανάπτυξη αποτελεί μια συνεχή και όχι στατική διαδικασία, για αυτό και το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο διαφοροποιείται, ώστε να ανταποκρίνεται στα μεταβαλλόμενα δεδομένα, εντός της χώρας αλλά και στο διεθνή χώρο.

Πολλά από τα παραπάνω αποτελούν το όραμα κάθε επιχειρηματία, εργαζόμενου, Έλληνα πολίτη, ώστε να μπορέσει η χώρα μας να εξέλθει το συντομότερο δυνατόν από την κρίση την οποία διέρχεται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Αλεξόπουλος Ά., (2014). Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Βαρβαρέσος Κ., (1952). “*Εκθεσις επί του οικονομικού προβλήματος της Ελλάδος*”, επιμ. Κ. Κωστής, αναδ. 2002, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα.
- Γεωργίου Γ. , (1991), “*Χωρική κατανομή και τομεακή σύνθεση των επενδύσεων του Ν. 1262/82*”, ΚΕΠΕ.
- Ιορδάνογλου Ι. (2016). “*Μετεμφυλιακή Οικονομική Ιστορία της Ελλάδας*”.
- Ιορδάνογλου Ι. (2008). “*Η Ελληνική Οικονομία στη “Μακρά Διάρκεια: 1954-2005”*”.
- Καββαδίας Π., (1992). “*Δείκτες περιφερειακής ανάπτυξης της Ελλάδας Κατάρτις, αξιολόγηση και εφαρμογές*”, ΚΕΠΕ Αθήνα.
- Καλογήρου Ν., Καραγιάννη Στ., Λαμπριανίδης Λόης (1989). “*Οι Επιπτώσεις των Κινήτρων στην Περιφερειακή Ανάπτυξη της Ελληνικής Βιομηχανίας*”.
- Κεφαλούκος Γ. Κρητικάκης Θεόδωρος (2004). “*Σύγκριση παλαιού και νέου αναπτυξιακού νόμου*”, ΑΤΕΙ Κρήτης.
- Κορρές Γ. – Πολυχρονόπουλος Γ. (2004). “*Το Πλαίσιο της Περιφερειακής Πολιτικής μέσα από τους Αναπτυξιακούς Νόμους*”.
- Κυριακίδης, Γεωργόπουλος & Δανιόλος, (2012). “*Το Αναπτυξιακό Νομικό Πλαίσιο στην Ελλάδα*”, Δικηγορική Εταιρεία, Αθήνα.
- Λαδή Στ.– Νταλάκου Βασ. (2010). “*Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής*”, Εκδόσεις Παπαζήση.
- Λεμονιάς Ε., (1985). “*Αναπτυξιακά κίνητρα στην Ελλάδα και την ΕΟΚ*”, ΚΕΠΕ.
- Μαραματάκης Ν., (1969). “*Θεωρία και πολιτική των κινήτρων οικονομικής αναπτύξεως*”, Αθήνα, Τράπεζα της Ελλάδος.

- Μπότσιου Κων. (2010). “*Ορόσημα Ελληνο-Γερμανικών Σχέσεων*”, Ίδρυμα Βουλής των Ελλήνων.
- Παπαδούλης Α., Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ. (2004), “*Πολιτικές επενδυτικών κινήτρων και περιφερειακή ανάπτυξη: επισκόπηση και πρώτη αξιολόγηση*” Επιθεώρηση Οικονομικών Επιστημών, Τεύχος 5.
- Πετράκος Γ., Τσουκαλάς Δ., (1999), “*Μητροπολιτική συγκέντρωση στην Ελλάδα: μια εμπειρική διερεύνηση*”, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ. (2^η έκδοση 10/2016), “*Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*”.
- Ρουμελιώτης Π. (1978). “*Πολυεθνικές επιχειρήσεις και υπερκοστολογήσεις - υποκοστολογήσεις στην Ελλάδα*”, Αθήνα, Παπαζήσης.
- Ψαλιδόπουλος Μιχ. (2014). “*Ιστορία της Τράπεζας της Ελλάδος 1928-2008*”.

ΦΥΛΛΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

- Νομοθετικό Διάταγμα 2176, “*Περί μέτρων προστασίας της Επαρχιακής Βιομηχανίας*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 207, Τεύχος Πρώτον, 06 Αυγούστου 1952.
- Νομοθετικό Διάταγμα 2687, “*Περί Επενδύσεως και Προστασίας Κεφαλαίων Εξωτερικού*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 317, Τεύχος Πρώτον, 10 Νοεμβρίου 1953.
- Νομοθετικό Διάταγμα 3213, “*Περί Τροποποιήσεως και συμπλήρωσης των διατάξεων περί μέτρων προστασίας της Επαρχιακής Βιομηχανίας*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 108, Τεύχος Πρώτον, 30 Απρίλιος 1955.
- Νομοθετικό Διάταγμα 3843, “*Περί Φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 148, Τεύχος Πρώτον, 30 Σεπτέμβριος 1958.
- Νόμος 4171, “*Περί λήψεως γενικών μέτρων δια την υποβοήθησιν της αναπτύξεως της οικονομίας της χώρας*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 93, Τεύχος Πρώτον, 03 Ιουνίου 1961.

- Νόμος 1078, “*Περί λήψεως φορολογικών και άλλων τινών μέτρων προς ενίσχυσιν της περιφερειακής αναπτύξεως*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 273, Τεύχος Πρώτον, 27 Δεκεμβρίου 1971.
- Νομοθετικό Διάταγμα 1312, “*Περί νέων μέτρων προς ενίσχυσιν της Περιφερειακής ανάπτυξης*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 232, Τεύχος Πρώτον, 24 Δεκέμβριος 1972.
- Νομοθετικό Διάταγμα 333, “*Περί επιβολής εκτάκτου τέλους επί των εκδιδομένων αδειών ανεγέρσεως οικοδομών*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 86, Τεύχος Πρώτον, 05 Μάρτιος 1974.
- Νόμος 289, “*Περί Παροχής κινήτρων δια την ανάπτυξιν παραμεθόριων περιοχών και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 76, Τεύχος Πρώτον, 03 Απρίλιος 1976.
- Νόμος 849, “*Περί Παροχής κινήτρων δια την ενίσχυσιν της περιφερειακής και οικονομικής αναπτύξεως της χώρας*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 232, Τεύχος Πρώτον, 22 Δεκέμβριος 1978.
- Νόμος 1116, “*Για την παροχή κινήτρων ενισχύσεως της περιφερειακής και οικονομικής αναπτύξεως της χώρας και τη ρύθμιση συναφών θεμάτων*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 8, Τεύχος Πρώτον, 14 Ιανουάριος 1981.
- Νόμος 1262, “*Για την παροχή κινήτρων ενισχύσεως της οικονομίας και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και τροποποίηση συναφών διατάξεων*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 70, Τεύχος Πρώτον, 16 Ιούνιος 1982.
- Νόμος 1892, “*Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 101, Τεύχος Πρώτον, 31 Ιούλιος 1990.
- Νόμος 2601, “*Ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και άλλες διατάξεις*”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 81, Τεύχος Πρώτον, 15 Απρίλιος 1998.

- Νόμος 3299, “Κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή σύγκλιση”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 261, Τεύχος Πρώτον, 23 Δεκέμβριος 2004.
- Νόμος 3908, “Ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη την επιχειρηματικότητα και την περιφερειακή συνοχή”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 8, Τεύχος Πρώτον, 01 Φεβρουάριος 2011.
- Νόμος 4048, “Ρυθμιστική διακυβέρνηση: διαδικασίες και μέσα καλής νομοθέτησης”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 34, Τεύχος Πρώτον, 23 Φεβρουάριος 2012.
- Νόμος 4399, “Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων ενισχύσεων ιδιωτικών επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας – σύσταση αναπτυξιακού συμβουλίου και άλλες διατάξεις”, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Αριθμός Φύλλου 117, Τεύχος Πρώτον, 22 Ιούνιος 2016.

ΑΡΘΡΑ

- Αλεξάκης Παναγιώτης– Κατριβέσης Βασίλης (1992). “Τα αναπτυξιακά κίνητρα για τις Βιομηχανικές Περιοχές στην Ελλάδα”.
- Μπήτρος Γ. & Καραγιάννης Αν. (2011). “Οι σοσιαλιστικές καταβολές του χ-φιλελευθερισμού στην Ελλάδα”.

ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΤΟΠΟ

- “Αρχική Σελίδα”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: <http://www.ependyseis.gr> (Πρόσβαση 24/09/2017).
- “Ανακοίνωση της Επιτροπής - Σχέδιο ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2014_state_aid_notion/draft_guidance_el.pdf (Πρόσβαση 16/06/2017).

- “Γενικό Απαλλακτικό Κανονισμό (Γ.Α.Κ.) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 651/2014 (L 187/1 26-6-2014)”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?> (Πρόσβαση 24/09/2017).
- “Δράσεις για σένα Έργα για όλους”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: www.espa.gr (Πρόσβαση 07/07/2017).
- “ΕΣΠΑ 2007-2013”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: <https://2007-2013.espa.gr/>(Πρόσβαση 24/09/2017)_
- “ΕΣΠΑ 2014-2020”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: <https://www.espa.gr>. (Πρόσβαση 24/09/2017).
- “Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 702/2014 της Επιτροπής της 25ης Ιουνίου 2014”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0702&from=en> (Πρόσβαση 27/07/2017).
- “Κρατικές Ενισχύσεις”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: http://www.ggea/ap/kratikes_enisxiseis.htm (Πρόσβαση 07/07/2017).
- “Κρατική Ενίσχυση αριθ. S.A. 38450 (2014/N) – Ελλάδα Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων 2014-2020”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/252063/252063_1547272_57_2.pdf (Πρόσβαση 24/09/2017).
- “Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: <http://www.minfin.gr/web/kentrike-monada-kratikon-enischyseon> (Πρόσβαση 16/06/2017).
- “Ο αναπτυξιακός απόηχος της ΔΕΘ, οι προκλήσεις και οι θετικές ευκαιρίες, χωρίς μόνο επικοινωνία”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: http://neoreumaneorama.blogspot.gr/2017/09/blog-post_23.html?spref=fb (Πρόσβαση 24/09/2017).
- “Πρόσβαση στο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης”. Διαθέσιμο στ Διαδικτυακό Τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:209:0001:0045:EL:PDF> (Πρόσβαση 24/09/2017).
- “Προτάσεις Πολιτικής για την Ενθάρρυνση των Παραγωγικών Επενδύσεων”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο:

<http://www.sev.org.gr/pages/document.aspx?lang=el&iid=49524&path=-1828821123> (Πρόσβαση 24/09/2017).

- “*Το αναπτυξιακό όραμα για την Ελλάδα του 2020: Προβλέψεις, προϋποθέσεις ανάπτυξης και μηχανισμοί χρηματοδότησης*”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: http://www.mnec.gr/images/Meletes_Ellinikou_Dimosiou/ypourgeio-anaptixis/anaptixiakoOrama_KEPE_Ioynios2014.pdf (Πρόσβαση 17/09/2017).
- “*Competition Policy Brief*”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: http://ec.europa.eu/competition/publications/cpb/2014/014_en.pdf (Πρόσβαση 24/09/2017).
- “*European Commission Memo*”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-369_en.htm (Πρόσβαση 24/09/2017).
- “*European Commission Press Release*”. Διαθέσιμο στο Διαδικτυακό Τόπο: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-587_en.htm (Πρόσβαση 24/09/2017).